

Inventarisatie karakteristieke gebouwen buitengebied gemeente Zuidhorn

eindversie 18 maart 2016

Inventarisatie karakteristieke gebouwen buitengebied Zuidhorn

---

Inhoud

inleiding	4
landschap en bewoningsgeschiedenis	10
de landschapstypen in de gemeente Zuidhorn	16
streekeigen bebouwingstypen - 2500 jaar boerderijbouw in de gemeente Zuidhorn	22

Bijlagen

bijlage 1: eindnoten

bijlage 2: literatuurlijst

bijlage 3: verklarende woordenlijst

bijlage 4: omschrijving geselecteerde gebouwen

bijlage 5: totaaloverzicht bebouwing voor 1960 buitengebied Zuidhorn

Colofon

voor Keunings Groningen-stad en ommeland (1974) fotografeert Popken een dijkgat in de Reitdiepsdijk met op de achtergrond Oldehove

Dit rapport vormt de neerslag van de inventarisatie en waardering van karakteristieke bebouwing in het buitengebied van de gemeente Zuidhorn, uitgevoerd door Libau in opdracht van de gemeente Zuidhorn.

Aanleiding

Aanleiding van de inventarisatie en waardering is het provinciale kwaliteitsbeleid ten aanzien van het buitengebied. De provincie Groningen zet in haar ruimtelijk beleid in het buitengebied - naast het behoud van landschappelijke kwaliteit - in op het zorgvuldig omgaan met gebouwd cultureel erfgoed. In de provinciale omgevingsverordening is opgenomen dat gemeenten in bestemmingsplannen een inventarisatie en beschrijving van de in het plangebied aanwezige karakteristieke gebouwen dienen op te nemen. Bij panden die als karakteristiek/beeldbepalend bouwwerk worden aangemerkt, zijn de karakteristieken van dergelijke bouwwerken leidend bij de doorontwikkeling van deze panden.

Werkwijze

Op verzoek van de gemeente Zuidhorn zijn alle bouwwerken in het buitengebied tot bouwjaar 1960 (omslag streekeigen bouwen naar gestandaardiseerd bouwen door schaalvergroting en verdergaande mechanisatie in de landbouw) in de inventarisatie betrokken. Uit een door de gemeente uitgevoerde analyse van WOZ gegevens blijkt dat 489 bouwwerken van vóór 1960 zijn gelegen in het plangebied van het Bestemmingsplan Buitengebied. Dat wil zeggen dat 489 bouwwerken zijn onderzocht en beoordeeld. Niet meegenomen in de nadere beoordeling zijn de rijksmonumentale gebouwen en de gemeentelijke² monumenten. Deze gebouwen zijn reeds voldoende beschermd krachtens de Monumentenwet 1988 en de gemeentelijke Erfgoedverordening. Vervolgens is de volgende werkwijze gehanteerd:

Stap 1: gebiedsanalyse

Voorafgaand aan de objectgerichte selectie is een gebiedsgerichte analyse opgesteld van het brede 'verhaal van Zuidhorn', een kernachtige beschrijving van de ontstaansgeschiedenis van het landschap, het grondgebruik, de bewoningsgeschiedenis en de sociaal-economische ontwikkeling. Hierbij worden drie verschillende landschapstypen onderscheiden en beschreven, te weten het wierdenlandschap met Humsterland, het dijkenlandschap van De Waarden en de klei op veenpolders van Het Lage Land. Daarnaast is een analyse opgenomen van de streekeigen bebouwingstypen die voorkomen in het buitengebied van Zuidhorn, waaronder onder meer de kop-(hals-)rompboerderij, de Oldambtster boerderij, het dwarshuis en het krimpentype.

De gebiedsgerichte analyse van het landschap en de analyse van de typologie van de historische agrarische en woonbebouwing dienen als achtergrond en kader voor de selectie en waardering van de karakteristieke objecten in het buitengebied. Bovengenoemde, gebiedsgerichte analyses geven nadere invulling bij het hanteren van de selectiecriteria zoals opgesteld ten behoeve van de beoordeling van de bouwwerken op hun karakteristieke waarde op zichzelf en in de context van het landschap. Deze criteria zijn gebaseerd op de vijf algemeen gehanteerde criteria die voor de waardering van historische bebouwing worden gehanteerd, toegespitst op het buitengebied van de gemeente Zuidhorn. Deze criteria worden in de vorm van voorbeelden 'in de zijlijn' nader toegelicht.

Stap 2: voorselectie

Aan de hand van de door de gemeente aangeleverde foto's en aanvullend veldwerk is door Libau een schifting gemaakt tussen panden die op grond van de criteria niet karakteristiek worden geacht en panden die bij eerste beschouwing wel aan deze criteria voldoen. Van de 164 voorgeselecteerde panden is door het bureau een verdeling gemaakt in objecten die bij nadere beschouwing beslist wel voor het predikaat karakteristiek in aanmerking komen en die waarover enige twijfel bestaat. Inspanningen zijn verricht om alle objecten zo goed mogelijk in beeld te brengen. Daarbij is het uitgangspunt dat de panden worden beoordeeld op het zicht vanaf de openbare weg.

Stap 3: eindselectie

De voorselectie uit Stap 2 is in samenspraak met de gemeentelijke Monumentencommissie en vertegenwoordigers van de gemeente besproken; uit de voorgeselecteerde objecten is de eindselectie vastgesteld. De gemeente heeft hierbij ingestoken op een strenge weging van de vastgestelde selectiecriteria. Alleen die objecten komen in aanmerking voor het predicaat 'karakteristiek' die het 'verhaal van Zuidhorn' herkenbaar en afleesbaar maken. Dit betreft de gebouwen met een hoge waardering (twee of meer kruisjes) ten aanzien van ten minste drie criteria. Ook zijn de gebouwen meegenomen die scoren op alle vijf criteria. Op deze wijze hebben 42 van de 164 voorgeselecteerde gebouwen het predikaat 'karakteristiek' gekregen.

Stap 4: eindrapportage

In de eindrapportage worden per geselecteerd object de karakteristieke waarden in woord en beeld beschreven. In de rapportage wordt daartoe een motivatie, foto en matrix met de scores ten aanzien van de vijf selectiecriteria opgenomen.

Conclusie

Uit de opgenomen selectie blijkt het zwaartepunt van de karakteristieke bebouwing te liggen in het wierdenlandschap inclusief Humsterland. Hier zijn 22 van de 42 geselecteerde gebouwen gesitueerd. Van de agrarische bebouwing is het kop-hals-romp type het meest vertegenwoordigd. Dit strookt met de waarneming dat dit boerderijtype ook voor wat betreft absolute aantallen dominant in het wierdenlandschap aanwezig is. Ook van de dwarshuis boerderijen blijken belangwekkende voorbeelden bewaard gebleven. Daarnaast zijn enkele Oldambtster en villaboerderijen geselecteerd. Naast de agrarische bebouwing komen ook 4 arbeiderswoningen op de lijst voor alsmede een brugwachterswoning en een baanwachterswoning.

Ook het dijenlandschap is met 15 gebouwen goed vertegenwoordigd. Naast enkele kop-hals-romp boerderijen en Oldambtster boerderijen springt hier het aantal van 4 stelpboerderijen in het oog. Deze voormalige stadsboerderijen vormen een samenhangende reeks aan de Stadsweg bij Lauwerzijl. Naast de agrarische bebouwing staan 3 kenmerkende rentenierswoningen in de vorm van dwarshuizen op de lijst.

In de Klei op veenpolders van het Lage Land is een lager aantal gebouwen geselecteerd. Dit betreft enkele kop-hals-romp boerderijen en dwarshuis boerderijen. Een gemaal annex transformatorhuis completeert de selectie in het Lage Land.

De geselecteerde gebouwen vormen ankerpunten in het bebouwingsbeeld en dragers van de gebiedseigen identiteit.

Het object of complex wordt aangemerkt als beeldbepalend / karakteristiek voor het buitengebied van de gemeente Zuidhorn op grond van de volgende criteria:

Cultuurhistorische waarde, met als leidraad:

- het belang van het object / complex als bijzondere uitdrukking van een lokale culturele, sociaal-economische, maatschappelijke en/of wetenschappelijke ontwikkeling;
- het belang van het object / complex als uitdrukking van een emotionele band of beleving van de bewoners met het gebied.

Bosscherweg bij 5 Grijpskerk

Dit transformatorhuis van omstreeks 1930 is gebouwd in verstrakte Amsterdamse Schoolarchitectuur. Als trafo vormt het gebouwje een representant van de ontwikkelingen in de nutsvoorzieningen. Daarnaast is de trafo van grote cultuurhistorische betekenis vanwege het feit dat tijdens de Tweede Wereldoorlog hier het bevolkingsregister van de gemeente Grijpskerk verborgen werd gehouden. Een kunstwerk in de vorm van een fiets herinnert aan deze geschiedenis.

Architectuurhistorische waarde, zich uitend in één of meer van de volgende punten:

- het belang van het object / complex voor de geschiedenis van de architectuur van het exterieur;
- het belang van het object / complex voor het oeuvre van een architect, stedenbouwkundige of ontwerper;
- het belang van het object / complex vanwege de esthetische kwaliteiten van het ontwerp;
- het belang van het object / complex vanwege bijzonder materiaalgebruik, detaillering en constructie van het ontwerp (of onderdelen daarvan);
- het belang van het object / complex vanwege het innovatieve karakter als uitdrukking van een technische of typologische ontwikkeling.

Frijtumerweg 3 Niehove

De kop-hals-rompboerderij kent een typologisch bijzondere bijlschuur die alleen in dit gebied enkele malen voorkomt. Het betreft een zogeheten vleugel, waarbij de bijlschuur haaks achter tegen de hoofdschuur is aangebouwd. Men behoudt dan de hoogte van de hoge achtergevel, alsof sprake is van een grote schuur; vanaf de zijkant blijkt het slechts om een bescheiden hut te gaan. Het streven naar enige allure zal aan de oplossing niet vreemd zijn. De boerderij staat immers met de bedrijfskant op de weg gericht, zodat de achtergevel wel gezien mocht worden.

Stedenbouwkundig-landschappelijke/ ensemble waarde, met als leidraad:

- de betekenis van het object / complex vanwege de situering en de ruimtelijke relaties met de omgeving;
- de betekenis van het object / complex als essentieel onderdeel of representant van een groter geheel, dat cultuurhistorisch, architectuurhistorisch en/of stedenbouwkundig-landschappelijk van belang is.

Stadsweg 76 Lauwerzijl

Het ontstaan van 'plaats 4' gaat terug tot 1877. In dat jaar ontstond de Nieuwe Ruigezandsterpolder door de aanleg van dijken in opdracht van de provincie. De stad Groningen was eigenaar van de grond in de nieuwe, vruchtbare polder voor zover deze in de provincie Groningen lag. In opdracht van de stad Groningen werden in dit gebied zeven pachtboerderijen gebouwd, vijf aan de Stadsweg en twee aan de Nittersweg. De boerderijenreeks vertelt nog altijd het verhaal van het ontstaan van de Nieuwe Ruigezandsterpolder en kent uiteraard ook een belangrijke ensemblewaarde. Stadsweg 70 ('plaats 1') is aangewezen als gemeentelijk monument.

Gaafheid, die zich uit in:

- de betekenis van het object / complex vanwege de gaafheid van het ontwerp (of onderdelen daarvan);
- het belang van het object / complex in relatie tot de structurele en/of visuele gaafheid van de rurale omgeving of directe omgevingsruimte.

Barnwerderweg 10 Oldehove

Het melkveebedrijf is in de loop der tijd aanzienlijk uitgebreid met nieuwe stallen. Niettemin is het hoofdgebouw in de vorm van een dwarshuisboerderij uit omstreeks 1900 met aangebouwde bijschuur nog gaaf bewaard gebleven. Doordat de weg om het voorhuis van de boerderij is heen gelegd, is de oude boerderij optimaal in het zicht.

Zeldzaamheid:

- het belang van het object / complex vanwege de architectonische, stedenbouwkundig-landschappelijke, bouwtechnische, typologische en/of functionele zeldzaamheid in het buitengebied van de gemeente Zuidhorn.

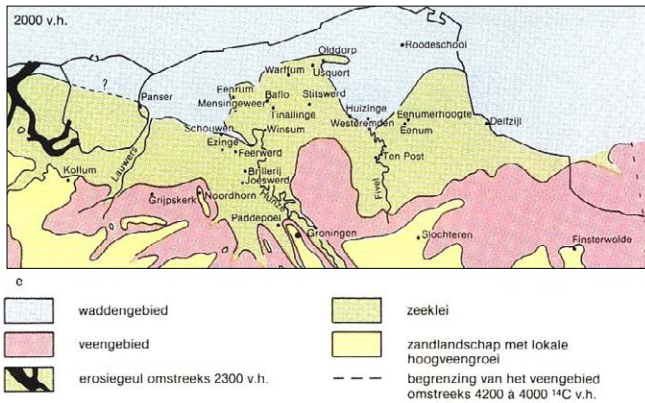
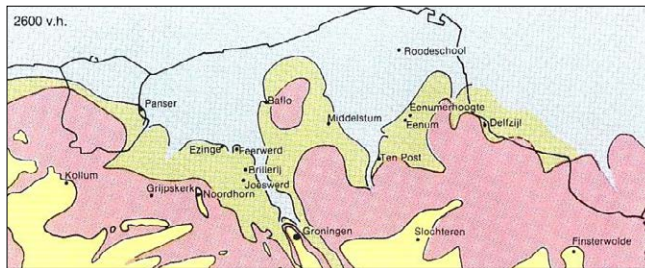
Englumerweg 9 Oldehove

Deze voormalige landarbeiderswoning staat bijna tegen de dijk langs een ingepolderde meander van het Reitdiep. Tegenwoordig is de laag van kleine, eenvoudig gebouwde landarbeidershuizen grotendeels uit het landschap verdwenen. De veelal slecht gebouwde woningen hebben de tand des tijds niet doorstaan, of zijn onherkenbaar aangepast aan de hedendaagse wooneisen. Deze vrij gaaf bewaard gebleven woning is zeldzaam geworden.

Het landschap in de gemeente Zuidhorn is nauw verbonden met de geomorfologische ondergrond en met het historische gebruik, en daarmee de occupatiegeschiedenis van het gebied. Er is sprake van een cultuurhistorisch zeer waardevol landschap. De ontstaansgeschiedenis van het landschap laat zich aflezen aan de hand van de typerende verkavelingsvormen en vestigingspatronen. Daarnaast is sprake van grote diversiteit: in de gemeente Zuidhorn komt een aantal landschapstypen voor die elk verschillen voor wat betreft ontstaansgeschiedenis, structuur en verschijningsvorm, te weten het wierdenlandschap met Humsterland, het dijkenlandschap van De Waarden en de klei op veenpolders van Het Lage Land.

Ontstaan van landschap

Na de laatste ijstijd (10.000 jaar geleden) wisselden perioden van zeespiegelstijging en -daling elkaar af. Dit patroon betekende voor het gebied ten zuiden van de lijn Visvliet Grijpskerk Noordhorn een afwisselende periode van veengroei en opslibbing door de zee. Ten noorden van de oost west as Visvliet-Noordhorn bleef de invloed van de zee te groot voor veenvorming. Hier bestaat de grond uit klei in wisselende samenstelling. Dit kwam door de afzetting van zand (op de oeverwallen) en zware of minder zware klei op de kweldervlaktes achter de kwelderwallen. Van 850-1000 na chr. kwam er een periode van zeespiegelstijging en overstromingen. Door de stijging van de zee kwamen Middag en Humsterland als eilanden in de Lauwerszee te liggen. De Hunze verlegde door invloed van de zee haar monding naar het westen en brak ca. 800 na chr. door de oude kwelderwal. Mede hierdoor kreeg het grondgebied van de gemeente vorm.

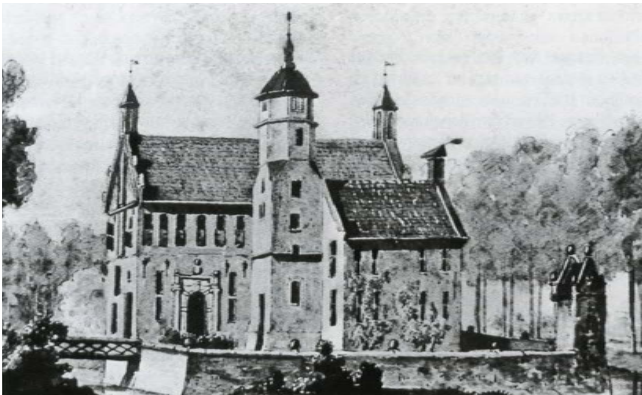
Occupatiegeschiedenis

De bewoningsgeschiedenis begint rond 600 voor Chr. Eerste bewoning is er op de kwelderwal langs de zee, op de lijn Panser-Houwerzijl-Aalsum-Englum-Saaksum-Ezinge-Garnwerd-Wierum (westoever van de Hunze voordat deze haar loop verlegde). Door het stijgen van het zeewater waren de bewoners gedwongen gezamenlijk wierden op te werpen om hun woonplaats droog te houden. Later werden er ook dorpen gesticht op de kwelderwallen langs kreken, zoals Barnwerd, Fransum en Frytum.

Toen er rond 1200 kloosters werden gesticht, kon er met de kennis en kunde van de kloosterlingen dijken worden aangelegd en waterlopen gegraven en bevaarbaar gemaakt. Het westen van de gemeente stond onder invloed van het Gerkesklooster; het oosten onder invloed van het klooster van Aduard. Na 1200 werden geen wierden meer opgeworpen vanwege de veiligheid die achter de dijken werd geboden. De inpoldering die het gevolg was van de dijkenaanleg heeft een aanzienlijk deel van de gemeente gevormd. Uitgaande van het aaneengesloten grondgebied achter de oost-west as ter hoogte van Grijpskerk werden langs de oeverwallen van de kreken door dijken aaneengesloten gebieden drooggelegd. Rond 1250 ontstond de Nijlandsterpolder langs het Reitdiep tegen het eiland Middag. Het gebied tussen Middag en Humsterland werd in 1489 ingepolderd waardoor de bedding van de Oude Riet en de Oude Tocht droog viel (polder Kliefsloot). Vanaf 1425 werd land langs de Lauwers ingepolderd en in later eeuwen werd land bedijkt en ontgonnen langs het Kommerzijlsterriet en langs het Reitdiep.

In de Middeleeuwen waren de kloosters door hun kennisvoorsprong en groot grondbezit zeer invloedrijk. Hoofdelingen vertegenwoordigden de tweede machtslaag. Ter verdediging van bezit en rechten bouwde deze lokale elite steenhuizen, stenen versterkingen die soms uitgroeiden tot borgen. Bij Zuidhorn vormen Hanckema, Klinckema en Jellema sprekende voorbeelden. In de omgeving van Grijpskerk namen de Reitsemaborg en de Aykemaborg een voorname plaats in. De borg Piloersema bij Den Ham is als enige borg in de gemeente integraal bewaard gebleven.

de borg Hanckema omstreeks 1800 door H. Numan (bron: Boerderijen in en om Noordhorn, Zuidhorn en Brittil)

De jonkergeslachten verliezen aan het einde van de achttiende eeuw hun heerlijke rechten. Vele borgen worden op afbraak verkocht. Mede door het Groninger beklemprecht verschuift de macht naar de (grote) boeren. Het beklemprecht is een typisch Groninger erfpachtsysteem met een vaste pachtsom waarbij de gronden niet gesplitst mogen worden. Mede hierdoor krijgen boeren vrijheid van bedrijfsvoering en loont het om investeringen te doen. De innovaties die hiervan mede het gevolg waren, hebben bijgedragen

voor Keunings Groningen-stad en ommeland fotografeert Popken een landweg bij Fransum

aan een bloeiende landbouw, met een ware hausse tussen 1850 en 1877. Pionier op landbouwgebied in deze streek was de familie Teenstra. Twee zonen van landbouwinnovator Marten Aedsges Teenstra hebben de Oude Ruigezandster polder ontgonnen. Beide boerenbedrijven waren toonaangevend in de omschakeling naar akkerbouw in de jongere polders. Maar de inpoldering door Douwe en Aedse Martens leidde ook tot een snelle groei van het dorp Kommerzijl, waar zich arbeiders, ambachtslieden en neringdoenden vestigden en waar in 1809 ook een school kwam. Waar de landbouw zich uitbreidde was dus ook plaats voor meer mensen.

Het boerenbedrijf vormde de motor van de lokale economie; de landbouw was de allesoverheersende bron van het bestaan. Ook nu nog is de landbouw de belangrijkste economische factor in het buitengebied. In de negentiende en aanvang twintigste eeuw kende de agrarische samenleving drie standen: de boeren, de landarbeiders en de burgers of middenstand. Ook veel van de neringdoenden en ambachtslieden uit de middenstand stonden veelal direct in dienst van de landbouw, zoals de timmerman, de smid, de wagenmaker, de koopman en de voerman.

In de toenmalige standenmaatschappij vond nadere omgang vooral plaats in eigen kring. Deze maatschappelijke gelaagdheid werd nog eens doorkruist door scherpe godsdienstige en politieke tegenstellingen. In deze verzuilde samenleving waren de boeren in meerderheid vrijzinnig en liberaal en de arbeiders gereformeerd en antirevolutionair. Hoewel de tegenstellingen tussen met name de boeren en de arbeiders groot waren, waren ze niet zo scherp als bijvoorbeeld in het Oldambt. Zo kwamen stakingen

van landarbeiders in deze contreien niet voor; staken werd door de christelijke organisaties veroordeeld.

Doordat het aantal arbeiders in de loop van de negentiende eeuw sterk steeg, gingen de boeren relatief een steeds kleiner deel van de bevolking uitmaken. Niettemin was het de kleine groep (grote) boeren die, zowel economisch als politiek het voortouw bleef nemen. Deze situatie zou nog blijven bestaan tot ver in de twintigste eeuw.

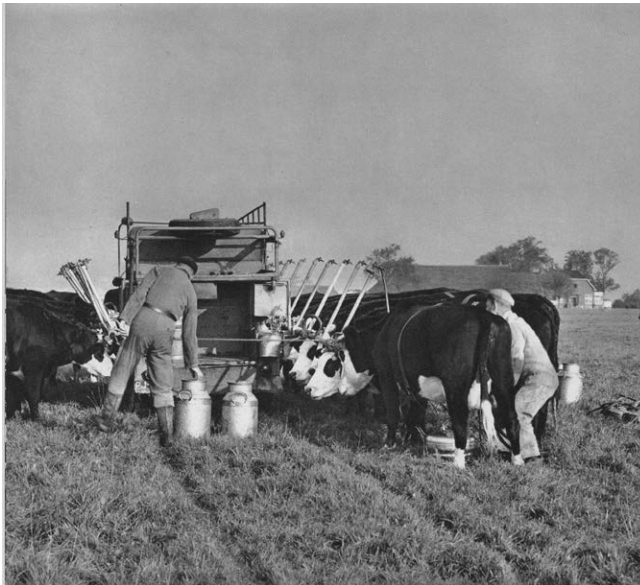
Over het leven van de landarbeiders in de periode voor de negentiende eeuw weten we erg weinig. Sommige arbeiders waren in vaste dienst, en inwonend, maar velen werkten als losse arbeider, steeds bij andere boeren. Gaandeweg daalde het aandeel inwonend personeel. Inwonende boerenknechten kwamen na de jaren 1920 nauwelijks meer voor. Veel arbeiders woonden in eenvoudige arbeiderswoningen in dorpen of streekjes. Deze woningen, vaak van het krimpentype, stonden in sterk contrast met de meeste boerderijen. Pas in de twintigste eeuw kwam er van de kant van de wetgever speciale aandacht voor de landarbeiders. De Landarbeiderswet van 1918 zorgde ervoor dat het voor landarbeiders mogelijk werd om met een voorschot een 'plaatsje' te kopen of land te pachten. De inkomsten van het eigen boerenbedrijfje moesten dienen als aanvulling op het gewone dagloon bij de boer. Van de grote aantallen arbeiderswoningen is mede vanwege de slechte bouw en de beperkte omvang slechts een klein deel bewaard gebleven. Van de overwegend solider gebouwde boerderijen en rentenierswoningen zijn naar verhouding veel meer bewaard gebleven, waardoor de huidige situatie een vertekend beeld geeft voor wat betreft de toenmalige woonomstandigheden en sociale verhoudingen.

Door de agrarische crisis rond 1880 en innovatie en mechanisatie daalde de werkgelegenheid in de landbouw, verscherpten sociale tegenstellingen en trokken veel mensen weg. Na de Tweede Wereldoorlog raakten de sociaal-economische ontwikkelingen in een stroomversnelling. Processen van de mechanisatie en schaalvergroting zetten door. Het aantal arbeiders dat op de boerderij een bestaan kon verdienen, daalde drastisch. De mechanisatie en schaalvergroting in de landbouw is ook van invloed op de bruikbaarheid van de traditionele boerderij. Zo was door de invoering van de dorsmachine een grote schuur voor het dorsen niet meer nodig. De oude schuren met gebinten beantwoorden vaak niet aan de wens van efficiënte opslag van oogst en machinepark.

Door de toenemende mobiliteit bleef de gevreesde leegloop van het platteland echter uit. Wonen in de gemeente bleek aantrekkelijk voor mensen die elders emplooi vonden.

voor Keunings Groningen-stad en ommeland fotografeert Popken de toenmalige mechanisering van de akkerbouw in de kleistreek

voor Keunings Groningen-stad en ommeland fotografeert Popken de mechanisatie in de veehouderij in de omgeving van Aduard

Landgebruik

Het landschap is grotendeels ontstaan op basis van de agrarische ontginning en het agrarische gebruik ervan. Wanneer de landbouw verandert, verandert het landschap mee. Hoewel er midden 19e eeuw in de provincie Groningen over het algemeen een tendens was van veeteelt naar meer lucratieve akkerbouw, zette deze ontwikkeling voor het zuidelijk deel van de gemeente met minder geschikte klei op veenondergrond niet door. Wel is het zo dat de individuele boerenbedrijven, van oudsher gemengde bedrijven, geleidelijk eenzijdiger waren geworden. Ten noorden van de Friesestraatweg is zo het aandeel bouwland toegenomen, en ten zuiden ervan het groenland. Deze tendens is ook in recente tijden waar te nemen. Rondom Zuidhorn en Grijpskerk ligt nu bijna allemaal grasland terwijl een halve eeuw geleden ook de akkerbouw nog duidelijk vertegenwoordigd was.

Tegenwoordig wordt de dynamiek van het agrarisch bedrijf bepaald door de terugloop van het aantal agrarische bedrijven, de schaalvergroting van het boerenbedrijf en de schaalvergroting van de kavels. Schaalvergroting van het agrarisch bedrijf leidt immers al gauw tot het samenvoegen van kavels en het dempen van sloten. Hierdoor komt vooral het behoud van gebieden met kleinschalige, onregelmatige verkaveling, zoals het wierdenlandschap, onder druk te staan.

Landschapspatronen en infrastructuur

Oorspronkelijk geschiedde de afvoer van het overtollige water via het natuurlijke systeem van geulen en kreken. Met het stijgen van de zeespiegel, het dichtslibben van de afwateringsgeulen en de aanleg van dijken werd de waterafvoer steeds problematischer. Waterwegen en kanalen werden gegraven om het water uit het lage land naar zee af te voeren. Ter plaatse van de dijken kon middels sluisjes of zijlen gebruik worden gemaakt van het verschil in waterstand tussen eb en vloed om het water af te voeren. Deze zogeheten zijlen werden met de voortdurende inpoldering van de Lauwersboezem steeds verder in noordelijke richting verlegd.

Langs twee belangrijke afwateringsgeulen ontstonden twee reeksen zijdorpen: Visvliet – Pieterzijl – Munnekezijl (Friesland) – Lauwerzijl en Niezijl – Kommerzijl. Later werden bij de ontwatering ook watermolens en gemalen ingezet. Na de komst van de kloosters werd als eerste het Aduarderdiep aangelegd, de vergraven en verlengde loop van het Peizerdiep. Het Hoendiep had naast waterafvoer ook de belangrijke verkeersfunctie van vervoersas richting Friesland. In die zin verving zij na 1656 middels een kanaal via Enumatil en Brittil de oude verbinding van het Kolonelsdiep. Vervolgens werden in de delta van Lauwers en Hunze de aanwezige noord-zuid stromende diepjes vergraven en verbonden tot een beheersbaar systeem van afwatering en transport.

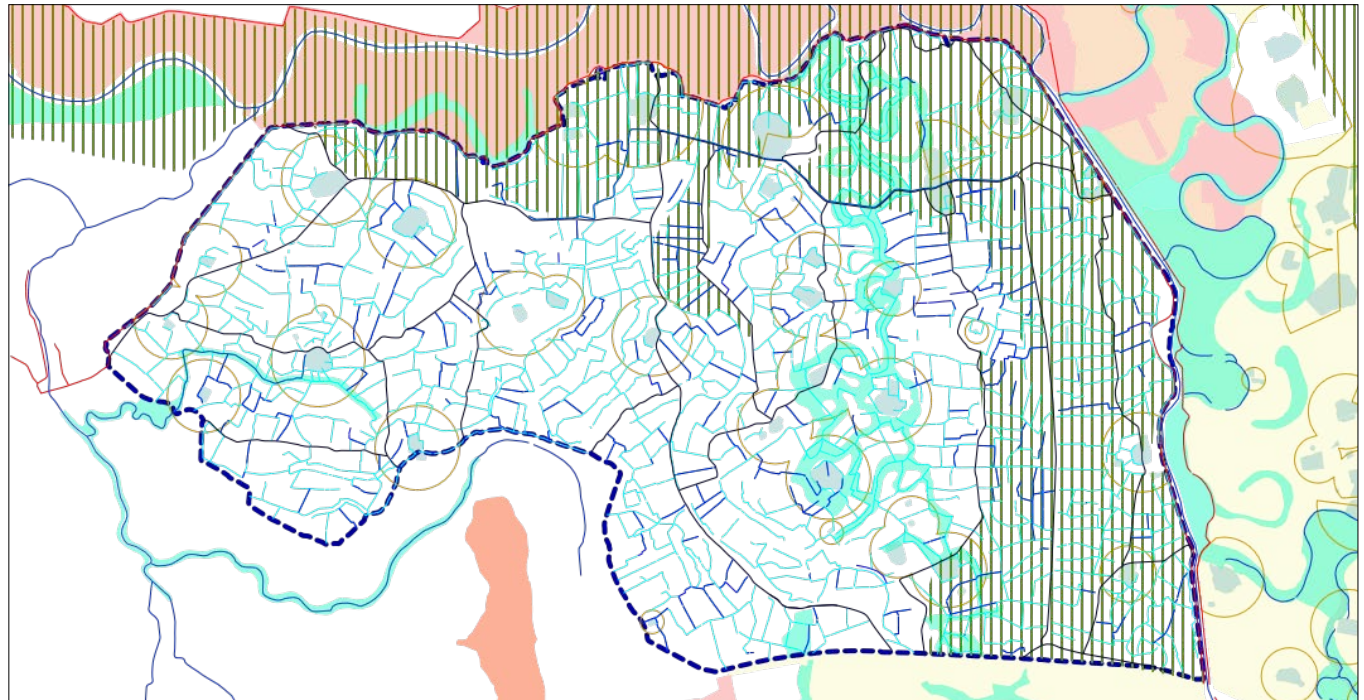
voor Keunings Groningen-stad en ommeland fotografeert Popken de opvaart naar Niehove

De landwegen waren oorspronkelijk vooral op de oude dijken gebaseerd. De belangrijke oude oost-westverbinding op de grens met het polder(dijken)-gebied tussen Groningen en Friesland, de Heereweg, heeft haar ontstaan te danken aan de zandruggen in de ondergrond. Deze handels- en soldatenroute is wel eens wat verlegd, maar heeft in grote lijnen nu nog hetzelfde verloop als in de tijd van de kloosters. Halverwege de 19e eeuw zijn alle verbindingen tussen de dorpen verhard. Door de aanleg van het Van Starckenborghkanaal werden enkele wegen verlegd, van bruggen voorzien en soms afgesloten (zoals de Spanjaardsdijk). De bruggen, soms met sluizen en

bijbehorende gebouwen, vormen nieuwe knooppunten in het gebied. In 1866 kreeg de provincie Groningen haar eerste spoorverbinding middels de lijn Groningen Leeuwarden. Deze lijn loopt via Den Horn, Zuidhorn, Grijskerk en Visvliet. Al deze plaatsen kregen in of buiten de kom een station. Deze stations zijn deels alweer verdwenen.

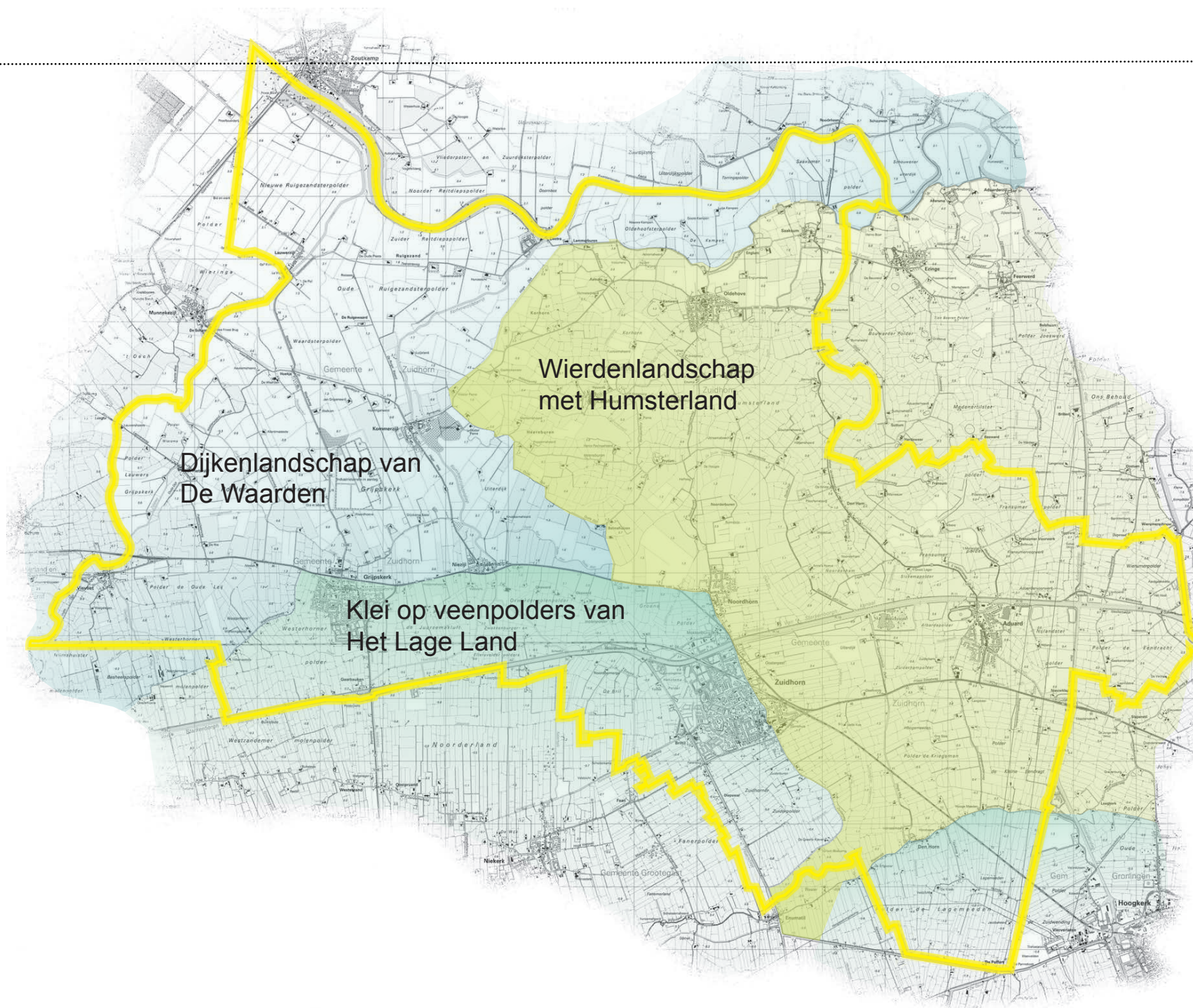
In de huidige gemeente liggen buiten de voorzieningen kern Zuidhorn 15 dorpen met een (deels zeer) bescheiden inwonertal. Qua dorpstypen zijn er verschillen tussen de komdorpen in het noorden, op wierden en bij sluizen gelegen, en de wegdorpen meer aan de verbindingswegen in het zuiden gelegen.

Alle dorpen hadden een vaarverbinding met de steden in de omgeving, met name met de stad Groningen, waarop de handel was gericht. Het Reitdiep werd in 1877 bij Zoutkamp van sluizen voorzien, waardoor de eb- enloedwerking verdween. Het Hoendiep kreeg ook een spilfunctie zowel qua scheepvaart als afwatering en werd fasegewijs verbreed. In 1923 werd in Gaarkeuken een sluis gebouwd in het Hoendiep. Dit verbrede deel van het Hoendiep werd samen met het nieuw gegraven deel tussen Zuidhorn en Groningen in 1938 in gebruik gesteld en omgedoopt tot Van Starckenborghkanaal.

convenantskaart Middag-Humsterland (bron: provincie Groningen)

In de gemeente Zuidhorn zijn door natuurlijke processen en menselijk handelen drie landschapstypen ontstaan: het wierdenlandschap met Humsterland aan de oostzijde, het dijenlandschap van De Waarden aan de westzijde en de klei op veenpolders van Het Lage Land aan de zuidzijde. De grenzen vallen meest samen met de dijken die ontstonden langs het 'vasteland', zoals de Sietse Veldstraweg en Barnwerderweg langs de Oude Riet, de Westerhornerweg langs de Lauwers, de Teenstraweg langs het Reitdiep en de Friesestraatweg op een dijk ten zuiden van het punt waar de Oude Riet en de Lauwers samenkomen.

Wierdenlandschap met Humsterland

In het noordoosten van de gemeente en rond Aduard ligt het wierdenlandschap. De ontstaansgeschiedenis van het gebied is nauw verbonden met haar voormalige ligging aan open zee. Het water, de eilanden en de kwelderwallen vormen de basis voor het landschap en de plaats en de aard van de nederzettingen. De ontstaansgeschiedenis van dit (cultuur)landschap, de ontginning van de voormalige kwelders door bedijking, het graven van kavelsloten, vaarten en diepen is ook nu nog op vele plaatsen afleesbaar.

landschap bij Oldehove (Johan Dijkstra)

Humsterland maakt deel uit van het gemeentegrens overschrijdende gebied Middag-Humsterland. Dit gebied bestaat uit de voormalige eilanden Middag en Humsterland. Het gebied is voorgedragen voor plaatsing op de Unesco-Werelderfgoedlijst omdat het hier het meest gawe van de verschillende Europese wierdelandschappen betreft. Aanvankelijk lagen de nederzettingen op het maaiveld (vlaknederzettingen), maar de gestaag stijgende zeespiegel noopte de bewoners tot het maken van kunstmatige verhogingen op reeds hoger gelegen kwelderruggen: huiswierden. Veel van deze huiswierden zijn ook vandaag nog herkenbaar als verhoogde boerderijplaatsen. Sommige

huiswierden zijn uitgegroeid tot wierdedorpen, terwijl andere wierden juist zijn verlaten. Waardevolle landschapselementen zijn naast de wierden onder meer de oorspronkelijke onregelmatige blokverkaveling, het kleinschalige slotenpatroon en de maren. Het landschap kent een grote openheid als gevolg van het vrijwel ontbreken van beplanting, behalve op en om erven en langs bepaalde wegen. Het merendeel van het landschap heeft een agrarische functie, met naar verhouding veel weideland.

Buiten Humsterland bevindt zich vooral in het gebied rond Aduard een groot aantal (restanten van) wierden. Bovendien is ook hier een deel van de oude dijken nog als dijk herkenbaar. Van een groter deel is alleen nog het tracé zichtbaar - bijvoorbeeld door het wegenpatroon dat zich in belangrijke mate langs of op dijken heeft ontwikkeld, of door voormalige dijken die de perceelsgrenzen aangeven binnen de onregelmatige blokverkaveling.

Karakteristiek voor het wierdenlandschap is de openheid in combinatie met wierden(dorpen) met waardevolle boerderij- en dorpssilhouetten. De vrij schaarse bebouwing in het buitengebied wordt ontsloten door een aantal van noord naar zuid lopende wegen. In de gebieden tussen deze wegen is nauwelijks bebouwing aanwezig.

De boerderijen in het gebied staan aan de weg of vrij in het veld, op- of nabij een (voormalige) huiswierde. De plaatsing volgt het veelal onregelmatige landschapspatroon. Kleinschaliger (arbeiders)woningen staan aan een doorgaande weg, meestal dicht op de weg. Door de koppeling tussen de bebouwing en de landschappelijke patronen draagt de bebouwing in het wierdenlandschap in belangrijke mate bij aan de ruimtelijke inrichting en uitstraling van het gebied.

hoogtekaart Middag-Humsterland

schapen op de dijk bij Kommerzijl

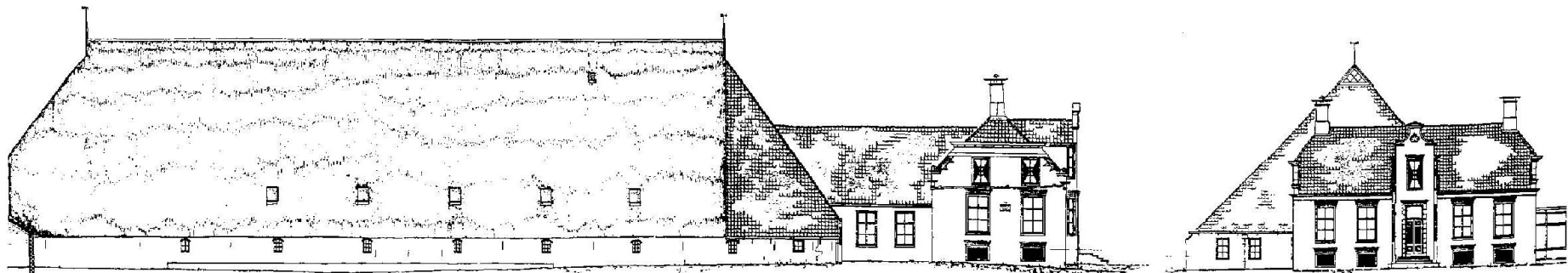
De Waarden – dijenlandschap

Het wierdengebied wordt aan de zuid- en westzijde omgord door het dijenlandschap van het stroomdal van de Oude Riet. Dit open landschap is door inpoldering tot stand gekomen. Ook de 'jonge kleipolders' zijn gewonnen op het zeewater.

De Lauwersboezem, met de brede zeearmen van het Reitdiep, de Oude Riet en de Lauwers, bereikte in de twaalfde eeuw zijn grootste omvang. Het getijdengebied liep tot aan de lijn Visvliet-Grijskerk-Niezijl-Noordhorn. Vanuit de hogere zandruggen en kwelderruggen werd het land ontgonnen. In de strijd tegen het water hebben het Cisterciënzer klooster van Aduard (gesticht in 1192) en het Gerkesklooster (Friesland, gesticht in 1240) lange tijd een bepalende rol gespeeld. De kloosters namen vanaf 1200 het initiatief tot bedijking en inpoldering hetgeen later door boeren en overheden is overgenomen. De inpoldering vond in etappes plaats. Achtereenvolgens werden onder meer ingepolderd: de Nijlandster polder (1250), de Ruigewaard (1425, nu Polder Vereniging Grijskerk), 't Oogh (1471, nu Polder Lauwers Grijskerk), de

Waardsterpolder (1660), de Oude Ruigezandsterpolder (1795) en de Nieuwe Ruigezandsterpolder (1877). In 1877 werd het Reitdiep van de Lauwerszee afgesloten door de aanleg van ze sluizen bij Zoutkamp. In 1969 werd het Lauwersmeer door een dijk van de Waddenzee afgesloten.

De invloed van de zee is nog altijd in het landschap afleesbaar. Tot de kwaliteiten van het Dijkenlandschap behoort de herkenbaarheid van (voormalige) waterlopen in verkavelingspatronen en hoogteverschillen. Het dijenlandschap kent bovendien van oudsher een open en weids karakter met een vrij grootschalige verkaveling. De rechthoekige boerderijplaatsen hebben een groene mantel en zijn vaak omgracht. Deze erven manifesteren zich in dit open landschap als groene elementen die het regelmatige landschapspatroon volgen. In dit gebied wordt de bebouwing vooral bepaald door boerderijen met een forse maatvoering. De spreiding van de bebouwing in het gebied is vrij groot. Een deel van de boerderijen is georiënteerd op de weg, maar veel andere boerderijen zijn alleen te bereiken via doodlopende landwegen.

Het Lage Land – klei op veenpolders

Ten zuiden van de lijn Grijpskerk–Noordhorn ligt Het Lage Land, een gebied waar lagen zware klei en veen elkaar afwisselen. Door inklinking van het veen, veroorzaakt door ontwatering en druk van het kleipakket, is de bodem gedaald. Aan de noordzijde wordt het gebied begrensd door de Friesestraatweg op een voormalige dijk. In het gebied ten zuiden van de Friesestraatweg wordt het landschap gekenmerkt door de lange oude getij-oeverwal met oude bewoningsplaatsen. Deze bewoningsas is nog altijd herkenbaar en loopt van Noordertolhek via Okswerd en De Roder naar Stroobos. Na Grijpskerk is de as

herkenbaar in de Westerhornerweg. Tussen Tolhek en Grijpskerk zijn de boerderijen door lange oprijlanen verbonden met de Friesestraatweg.

Het Lage Land, dat een relatief beperkt gedeelte van de gemeente Zuidhorn beslaat, vormt de overgang naar het gemeentegrens overschrijdende streekdorpenlandschap van het Zuidelijk Westerkwartier. Voor het overgrote deel bestaat Het Lage Land in de gemeente Zuidhorn uit lage, open delen. In het open, singelloze en laaggelegen land tussen de gasten volgen de boerderijplaatsen het onregelmatige landschapspatroon. Daarnaast valt op dat agrarische en ook woonbebouwing vooral ook langs de kanalen,

het Hoendiep en het Van Starkenborghkanaal is gerealiseerd. De woningen richten zich op het kanaal.

Heel anders van karakter en geomorfologische ondergrond is de hooggelegen zandrug of gast waarop Noordhorn en Zuidhorn zijn gelegen. Deze zandrug uit de voorlaatste ijstijd (het Saalien) maakt deel uit van de structuur van singelgebied van het Zuidelijk Westerkwartier, bestaande uit smalle, hooggelegen gasten met langgerekte lintbebouwing en houtwallen. De boerderijen liggen met een lange oprijlaan halverwege de helling van de zandrug. Op de zuidelijke uitloper van de gast liggen de bewoningsassen van de Zuiderweg en de Westergast.

Kop-hals-rompboerderij Medenerweg 2, Den Ham (gemeentelijk monument)

Streekeigen bebouwingstypen - 2500 jaar boerderijbouw in de gemeente Zuidhorn

In de gemeente Zuidhorn komen veel verschillende gebouwtypen voor. In het buitengebied bepaalt de boerderijbebouwing het beeld. Daarnaast komt ook niet-agrarische bebouwing voor. Deze bebouwing kan naar functie worden ingedeeld in twee hoofdcategorieën: woonbebouwing en overige bebouwing zoals molens en trafo's. De historische woonbebouwing kent een typologische driedeling: het dwarshuis, het krimpentype en de villa. De ontwikkeling van deze woonhuistypen loopt parallel met de woonhuisontwikkeling van de boerderijen in het gebied. Boerderijtypen en woonhuistypen zijn beide in de onderstaande beschrijvingen meegenomen.

In de inventarisatie van de in het buitengebied van Zuidhorn aanwezige bebouwing is onderzocht of een relatie is te leggen tussen specifieke gebouwtypen en de drie landschapstypen die voorkomen in de gemeente Zuidhorn. De vraag of bepaalde gebouwtypen meer voorkomen in een van de drie landschappen kan bevestigend worden beantwoord. Uit onderstaand overzicht komt een genuanceerd beeld naar voren voor wat betreft de verspreiding van de verschillende boerderijtypen over het gebied. In het Wierdenlandschap overheerst duidelijk de kop(hals-)rompboerderij. In het Dijkenlandschap komen even veel kop(hals-) rompboerderijen voor als dwarshuisboerderijen, waarbij moet worden opgemerkt dat beide typen nauw aan elkaar verwant zijn. In de Klei op veenpolders overheerst echter de Oldambtster boerderij, gevolgd door de kop(hals-)rompboerderij.

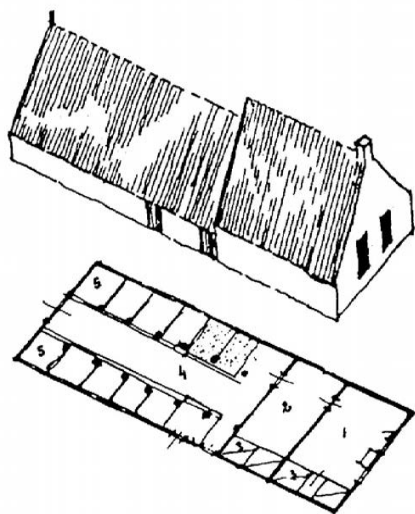
	Wierdenlandschap met Humsterland	Dijkenlandschap van De Waarden	Klei op veenpolders van Het Lage Land
Kop-(hals-)rompboerderij	31%	16%	13%
Dwarshuisboerderij	9%	16%	7%
Oldambtsterboerderij	9%	8%	17%
Villaboerderij	3%	6%	2%
Stelpboerderij	-	4%	5%

boerderijtypen per landschapstype (exclusief de in het desbetreffende landschapstype aanwezige woonbebouwing en overige bebouwing)

Het (nagenoeg) verdwenen langhuis

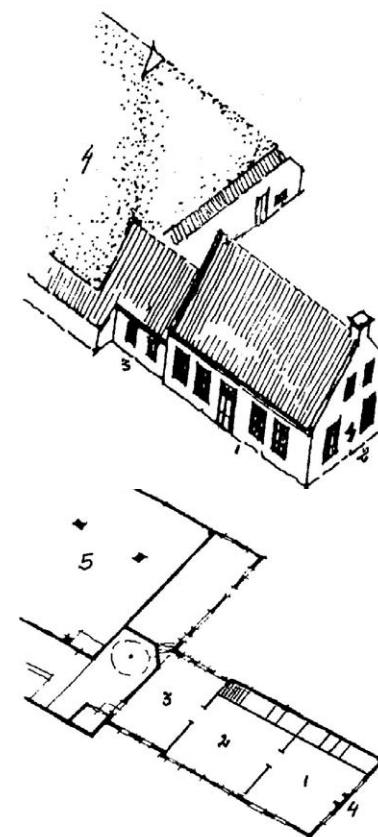
De bewoningsgeschiedenis van de gemeente Zuidhorn gaat terug tot voor onze jaartelling (25 eeuwen). Van de vroegste boerderijen kunnen wij ons een redelijk beeld vormen dankzij de opgravingen van Van Giffen in de wierde van Ezinge. Deze eenvoudige woon-stalhuizen van toen, zijn in de loop der tijden ontwikkeld tot de boerderijen die wij nu in dit gebied kennen. Afgezien van de jongste ontwikkelingen vanaf de Tweede Wereldoorlog zijn de meeste nog historische boerderijen van het kop-(hals-)romp type. Voor 1700 was hier echter sprake van een heel ander type boerderij. Dankzij beschrijvingen in archieven is duidelijk dat er tenminste rond 1475 sprake is van zogenaamde langhuizen. In de omgeving van Bremen is rond 1230 al sprake van een zogenaamd 'longa domus'. Uit landmeterskaarten die in de zeventiende en achttiende eeuw zijn vervaardigd kunnen wij ons een redelijk beeld vormen van het uiterlijk van deze boerderijen. Daarnaast vindt men in belastinggeschriften

tamelijk nauwkeurige informatie over langhuizen. Kort samengevat hebben ze de volgende opzet. Er is sprake van een afzonderlijk woonhuis, dat zich qua uiterlijk het beste laat vergelijken met de kop van de huidige bekende kop-(hals-)romp boerderijen. Recht daarachter bevindt zich een stalhuis, waarin de koeien aan weerszijden van de centrale koegang, twee aan twee met de koppen naar de muur zijn gestald. De constructie bestaat zowel voor het woonhuis als de stal uit houten gebinten waarbij de muren zijn opgetrokken uit vlechtwerk of zoden, maar zeker in de achttiende eeuw ook uit metselwerk. De gebinten vormen in de lengterichting vakken van een kleine twee meter breed. De omvang van deze boerderijen worden in geschriften uitgedrukt in het aantal vakken. Waarschijnlijk bestond de gebintconstructie uit een zogenaamd ankerbalk gebint, waarbij de dwarsbalk tussen de stijlen was bevestigd. Hierop kon een zoldering of beun worden gemaakt. Van enkele boerderijen in de gemeente is bekend dat nog delen van het oorspronkelijke langhuis in de huidige opzet bewaard is gebleven, zoals de boerderij Weersterweg 14 te Den Horn, aangewezen als rijksmonument.

Het overheersende boerderijtype: de kop-(hals-)rompboerderij

In de zeventiende eeuw wordt in Friesland een nieuw boerderijtype ontwikkeld, waarbij het stalhuis wordt vervangen door een veel grotere schuur, waarin naast het vee ook de oogst van het gemengde bedrijf kan worden opgeslagen. Deze zogeheten Friese schuur heeft net als de oude Groninger schuur een opzet in drie zones, alleen is het middendeel veel breder. De middenzone dient voor de opslag van de oogst, die vanaf de grond tot in de nok wordt opgetast. In de ene

zijbeuk wordt het vee gestald, terwijl de andere ruimte biedt voor het dorsen van graan en het stallen van materieel. De afmeting van de gebinten en daarmee de ruimte van de vakken is veel groter dan die van het langhuis. Deze gebintvakken, die voor deze 'Friese' schuren gouden of golven worden genoemd hebben maten van 5 bij 7 meter of groter. De zijbeuken hebben een diepte van ruim vier meter of meer. De koeien worden in een enkele rij gestald met de koppen

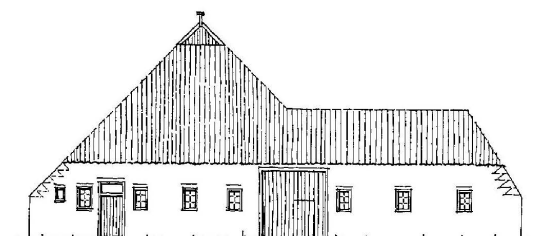
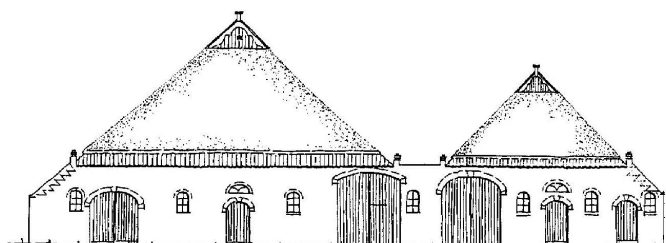
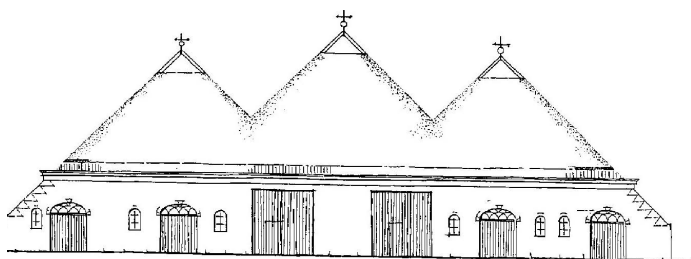
naar de buitenmuur. Bij de aanvankelijke opzet blijft het oude woonhuis van het langhuis gehandhaafd en wordt er een nieuwe schuur achter gebouwd. Deze veel bredere schuur is zodanig terzijde van de oude kop gesitueerd dat het oude woonhuis uit praktische gebruiksoverwegingen recht voor het stalhuis ligt. Bij de zo ontstane kophals- rompboerderij ligt het woonhuis dus nooit recht voor het midden van de schuur. Boerderijen met zo'n Friese schuur komen wij in geschriften en kaarten niet eerder dan rond 1640 tegen. Rond 1730 overheersen in het westelijk deel van Groningen de Friese schuren inmiddels het beeld.

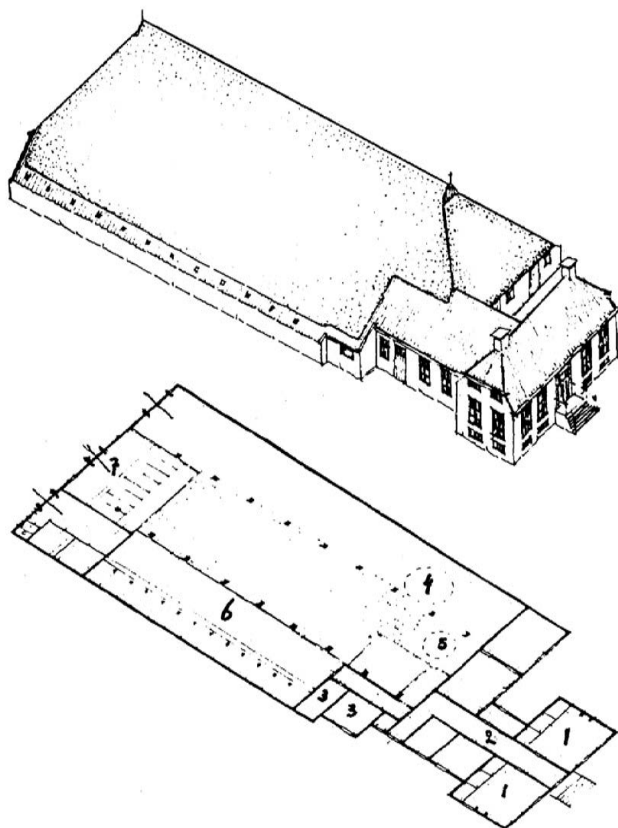
Het overheersende boerderijtype in het Wierdenlandschap inclusief Humsterland (31% zie tabel bladzijde 23) was en is de kop-(hals-)romp boerderij, die rond 1850 een goede bestaansgrond bood voor een boerenbedrijf dat hier toen tussen de 30 en 38 hectare aan land besloeg. Het gemengde bedrijf was hier algemeen. Naast de (melk)veehouderij was de akkerbouw een belangrijke bedrijfstak. Veel voorkomende gewassen die hier verbouwd werden, waren onder meer koolzaad, karwij, wintergerst, tarwe, erwten en graszaad. Bieten en aardappelen werden minder vaak verbouwd hetgeen mede verband hield met oogstproblemen bij heel droog of juist heel nat weer. De zware klei was hier een belemmerende factor.

De boerderijen uit die tijd kenden overwegend een schuur met vier of vijf gebintvakken of gouden, waarbij de schuur een afmeting had van ongeveer 16 bij 22 meter of groter.

In de loop der tijden is er natuurlijk van alles veranderd aan de indeling en inrichting van deze boerderijen. Dat laat onverlet dat er in de kern van de woonhuizen zich nog sporen kunnen bevinden van een mogelijke voorganger in de vorm van een langhuis. Ook in de schuren, die nu op geen enkele plaats nog volgens oorspronkelijk gebruik worden benut, kunnen oude details een vroeger gebruik verraden, of geven aard en vorm van de gebinten aanwijzingen voor een ouder verleden.

Aan de buitenzijde is de oorspronkelijke vorm van de schuur overwegend goed bewaard gebleven. Zoals gezegd is er wel het nodige veranderd (dakbedekking, schuurdeuren etc.), maar ogen de contouren nog als vanouds. Bij veel boerderijen werd een hut bijgebouwd. Dat is een meestal kleine schuur, die soms ook bijna even groot is als de eerste schuur. Het gebied kent ook enkele driekapschuren. In dat geval is op de gebinten van de eerste schuur en de (bijna) even grote hut een derde kap geplaatst, die met betrekkelijk geringe middelen veel ruimtewinst oplevert. Een bijzondere vorm van hut vindt men hier regelmatig in de vorm van een zogenaamde vleugel, waarbij de hut haaks achter tegen de schuur is aangebouwd. Men behoudt dan de hoogte van de hoge achtergevel, alsof sprake is van een grote schuur, maar vanaf de zijkant blijkt het maar om een bescheiden schuur te gaan. Het streven naar enige allure zal aan de oplossing niet vreemd zijn. Veel boerderijen staan immers met hun bedrijfskant op de weg gericht, zodat de achtergevel wel gezien mocht worden.

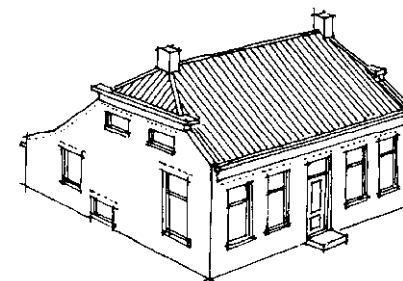

Variant op de kop-hals-rompboerderij: de dwarshuisboerderij

De ontwikkeling van de dwarshuisboerderij is nauw met het grondgebied van de gemeente Zuidhorn verweven. De beide Teenstraboerderijen die rond 1800 in de nieuwe polder van het Ruigezand werden gebouwd, waren in architectuur en omvang voorbodes van een nieuwe tijd. Beide boerderijen zijn in feite van het kop-(hals-)romptype, alleen staat de kop niet in de lengte voor de hals, maar is het voorhuis haaks op de schuur/hals gesitueerd. Deze bouwtrant is geïnspireerd op de neoclassicistische bouwstijlen die in de periode (in de woonhuisbouw) opgeld deden. Men zocht naar een voorname uitstraling die werd gevonden in klassieke verhoudingen en symmetrische composities. Het zogeheten dwarshuis met de voordeur in het midden en aan weerszijden twee vensters voldeed veel beter aan dit beeld dan de oude kop voor de romp. De symmetrie en het klassieke karakter kwam verder tot uitdrukking in de toepassing van een als kroonlijst uitgevoerde, geprofileerde houten goot en het benadrukken van de middenpartij door een fraaie omlijsting van de entree en een centrale en decoratieve dakkapel. De toepassing van wolfseinden bij beide zijgevels is een typisch Gronings verschijnsel. Het model met dwars geplaatste kop kwam pas na 1850 echt in zwang in de overige delen van de gemeente. Dwarshuisboerderijen zijn in een streek als Humsterland betrekkelijk sporadisch vertegenwoordigd. De dwarshuizen werden meestal gebouwd ter vervanging van een vroegere kop.

Dwarshuis

Ook als woonhuistype komt het dwarshuis in het buitengebied van de gemeente Zuidhorn voor, bijvoorbeeld als rentenierswoning of veel eenvoudiger uitgevoerd als (dubbele) arbeiderswoning. Hoewel de eerste voorbeelden van een dwars geplaatst huis in de provincie Groningen al uit de middeleeuwen stammen, is het type vooral in de negentiende eeuw in opkomst. De frontwerking van de symmetrische voorgevel met centrale deurpartij en daarboven vaak een dakopbouw leent zich voor de toepassing van decoratieve elementen. Het grote en soms rijk uitgevoerde dwarshuis is tot ongeveer 1890 het representatieve pand van de gegoede stand. Daarna neemt de villa deze functie over. Na 1925 wordt het dwarshuis nauwelijks meer gebouwd.

Oldambtster boerderij Stadsweg 3, Lauwerzijl (gemeentelijk monument)

Stelpboerderij Stadsweg 70, Lauwerzijl (gemeentelijk monument)

De Oldambtster boerderij en de stelpboerderij

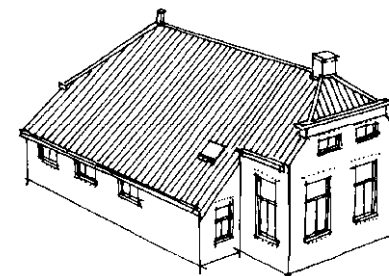
In de zeventiende eeuw vindt parallel aan de ontwikkelingen in Friesland in Oost-Friesland een ontwikkeling in de boerderijbouw plaats waarbij het resultaat voor wat betreft de schuurvorm gelijk is aan die van de kop-hals-rompboerderij, namelijk de toepassing van de Friese schuur. Hier wordt de woning echter geheel ondergebracht in het volume van de schuur. Naar het gebied waar zover bekend de eerste exemplaren in Groningen gebouwd zijn, noemt men dit boerderijtype de Oldambtster boerderij. Vanaf 1850 maakt de Oldambtster boerderij zijn entree in het Westerkwartier. In die periode doet ook de stelpboerderij vanuit Friesland zijn intrede. De stelpboerderij kan in feite gezien worden als een vergrote stolpboerderij, zoals wij die uit Noord-Holland kennen. De stolp bestond uit één gebintvak en had een priamidevormig dak, terwijl de stelp meerdere gebintvakken kende en dus ook een nok of naald had.

Tussen de Oldambtster boerderij en de stelpboerderij ligt een historische connectie. Ten tijde van de inpolderingen in Oost-Friesland huurde men namelijk Hollanders in die kennis meebrachten over zowel het inpolderen als de boerderijbouw. Hiermee zijn de stelp en de Oldambtster boerderij onderling verwant. Aan de Stadsweg bij Lauwerzijl komen een vijftal bijzondere boerderijen voor, die hier in opdracht van de stad Groningen zijn gebouwd. Waar de Oldambtster boerderij gekenmerkt wordt door een hoog opgetrokken woongedeelte, waarbij de hoge zijgevels aan de voorzijde via een aantal sprongen of krimpén uitkomen op de veel lagere dakvoet van de schuur is aan de Stadsweg het voorhuis aan de zijkant laag

waarmee het aantal krimpén beperkt blijft. Hierdoor vertonen deze zogeheten stadsboerderijen nog de meeste verwantschap met de stelp.

Krimpentype

De Oldambtster hoofdvorm is, sterk verkleind, herkenbaar in het zogeheten krimpentype. Het krimpénhuis is een echt plattelandstype. In het buitengebied van de gemeente Zuidhorn komt dit bebouwingstype voor als keuterij of landarbeiderswoning. In het krimpénhuis, zijn, net als bij de Oldambtster boerderij, alle functies onder één dak samengebracht. In de meest voorkomende uitvoering is het krimpénhuis een eenvoudig type (land) arbeiderswoning, een eenkamerwoning met daarachter stalruimte. De krimpén zullen zijn ontstaan toen het woongedeelte een meer afgescheiden plek kreeg en hogere gevels gewenst waren voor daglichttoetreding en een meer 'burgerlijke' uitstraling. Veel van de vaak zeer eenvoudig uitgevoerde krimpénhuizen zijn inmiddels verdwenen. De resterende woningen zijn meestal ingrijpend aangepast aan de hedendaagse wooneisen, waardoor gave voorbeelden schaars zijn geworden.

villaboerderij Ooster Waarddijk 3, Kommerzijl

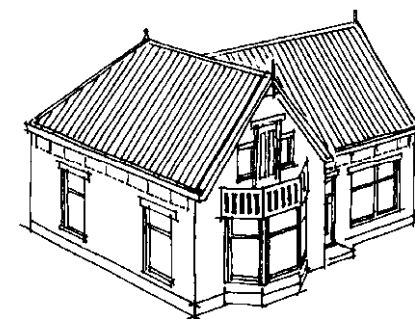
Villaboerderij

In enkele gevallen heeft het voorhuis de vorm gekregen van een klassieke villa. Deze voorhuizen stammen uit het eerste deel van de twintigste eeuw. De traditionele architectuur werd aan het eind van de negentiende en het begin van de twintigste eeuw steeds meer verdrongen door (inter)nationale bouwstijlen, zoals bijvoorbeeld het eclecticisme, de Jugendstil, de Amsterdamse school en de Delftse school. Ondanks de variaties in deze bouwstijlen en de bijbehorende nieuwe woontrends blijft de basisopzet van de Groninger boerderijen tot na de Tweede Wereldoorlog in principe ongewijzigd. De boerderijen kenmerken zich door de grote driebeukige schuur met een woonhuis aan de voorzijde dat zich of onder één dak met de schuur bevindt, of er als afzonderlijke bouwmassa voor is geplaatst.

Daarnaast kent het gebied ook verschillende geheel nieuwe agrarische complexen, waarbij de oude boerderij is vervangen door een apart gesitueerd woonhuis met één of meer schuren, geheel of gedeeltelijk op het oude erf.

Villa

De villa komt in het buitengebied van de gemeente Zuidhorn sporadisch ook los van een agrarisch complex voor, bijvoorbeeld als rentenierswoning. Uit dit nieuwe woonhuistype blijkt eind negentiende eeuw de invloed van (inter)nationale ontwikkelingen op het gebied van de Groninger wooncultuur. Onder invloed van een wooncultuur die zonlicht en goede ventilatie propageert, wordt veel aandacht besteed aan de overgangen tussen binnen en buiten. De villa's worden voorzien van erkers, serres, veranda's, loggia's, balkons en/of terrassen. Anders dan het dwarshuis wordt de villabouw gekenmerkt door asymmetrie en het zoeken naar schilderachtige variatie in gevelopbouw en – afwerking. De villa is vaak alzijdig georiënteerd; ook de zijgevels spelen nadrukkelijk mee in het totaalbeeld. Overigens blijft de ornamentiek van de Groninger villa's verhoudingsgewijs ingetogen.

Bijlagen inventarisatie karakteristieke gebouwen buitengebied Zuidhorn

---

¹

artikel 4.27a Cultureel erfgoed

1. De toelichting op een bestemmingsplan bevat een inventarisatie en beschrijving van de in het plangebied aanwezige karakteristieke gebouwen.
2. Het bestemmingsplan stelt regels ter bescherming van de ruimtelijk relevante kenmerken van karakteristieke gebouwen en stelt een verbod om deze gebouwen zonder een omgevingsverordening te slopen, waarbij aan burgemeester en wethouders de bevoegdheid wordt toegekend om een omgevingsvergunning ten behoeve van het slopen te verlenen indien:
  - geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de karakteristieke hoofdvorm van de gebouwen;
  - de karakteristieke hoofdvorm niet langer aanwezig is en niet zonder ingrijpende wijzigingen aan het gebouw kan worden hersteld;
  - de karakteristieke hoofdvorm in redelijkheid niet te handhaven is;
  - het delen van een gebouw of bijgebouwen betreft, die op zichzelf niet als karakteristiek vallen aan te merken, en door sloop daarvan geen onevenredige aantasting van de karakteristieke hoofdvorm plaatsvindt.

²

De rijksmonumenten in het buitengebied die op de groslijst staan, zijn onder te verdelen in agrarische bebouwing:

- 6 dwarshuisboerderijen
- 5 kop-hals-romp boerderijen
- 1 Oldambtster boerderij
- 1 Stelpboerderij

De overige rijksmonumentale bebouwing in het buitengebied bestaat uit de volgende typen:

- 4 molens
- 1 kerk (Fransum)
- 1 borg (Piloersema, Den Ham)

De gemeentelijke monumenten in het buitengebied die op de groslijst staan, betreffen:

- 1 dwarshuisboerderijen
- 2 kop-hals-romp boerderijen
- 2 Oldambtster boerderijen
- 1 Stelpboerderij

Bijlage 2: literatuurlijst

Andel, P. van den e.a.: *Boerderijenboek Grijpskerk en omstreken*. Bedum 2009.

Havik, P. *Groninger boerderijen: Overzicht van de belangrijkste boerderijtypen in de provincie Groningen*, Groningen 1982.

Arkema, J. e.a.: *Eén klooster, drie dorpen: Geschiedenis van Aduard, Den Ham en Den Horn*. Bedum 1992.

Hofman, J. (eindred.): *Boerderijen in en om Noordhorn, Zuidhorn en Brittil*. Bedum 2009.

Formsma, W.: *Grijpskerk: De geschiedenis van een Groninger gemeente*. Groningen 1986.

Keuning, H.: *De regio Groningen: De geografisch-economische geschiedenis van een regionale centrum-stad en haar ommeland*. Groningen 1974.

Gemeente Zuidhorn en Libau: *Monumentennota Zuidhorn*. Zuidhorn 2006

Keuning, H.: *Groningen: Stad en Ommeland*. Meppel.

Hacquebord, L., Possel, J., Werf, M. van der e.a.: *Zuidhorn gemeentebeschrijving regio Westerkwartier. Monumenten Inventarisatie Project provincie Groningen* 1991.

Kooistra, L.: *Rond terpen en brinken: Uit de historie van Westerkwartier en Noordenveld*. Leek 1981.

Haslinghuis, E. en Janse, H.: *Bouwkundige termen: Verklarend woordenboek van de westerse architectuur- en bouwhistorie*. Leiden 1997.

Libau en gemeente Zuidhorn: *Dorpsbebouwing in Groningen*. Groningen 2010.

Panman, M. en Possel, J.: *Architectuur en stedenbouw in Groningen 1850-1940*. Zwolle 1992.

Bijlage 3: verklarende woordenlijst

Stijlaanduidingen en –perioden

Ambachtelijk-traditionele trant	sobere, streekeigen bouwtrant die niet aan een bepaalde stijl of periode is gebonden.
Amsterdamse Schoolstijl	in Amsterdam ontwikkelde, expressionistische stijl; in het Noorden versoberd toegepast, nadruk op kloeke vormen, decoratief baksteenmetselwerk (ca.1910-1930).
Chaletstijl	op traditionele, Zwitserse architectuur geïnspireerde bouwstijl uit omstreeks 1880-1920 gekenmerkt door onder meer decoratieve windveren en sier-spanten.
Eclectischestijl	verzamelnaam voor bouwstijl(en) met gemengde toepassing van diverse historische stijlmotieven ('neostijlen'), zoals neoclassicisme en neorenaissance.
Interbellumarchitectuur	verzamelnaam voor architectuur uit de periode tussen Wereldoorlog I en II, met kloeke volumes in sobere baksteenbouw en markante kapvormen, vaak met overstek (ca. 1915-1940).
Vernieuwingsstijl	verzamelnaam voor gemengde bouwtrant die de overgang vormt van de eclectische stijl naar de moderne, minder aan historische motieven gebonden architectuur.

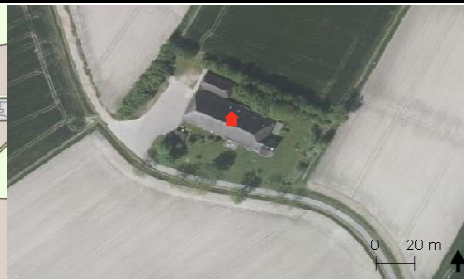
Bouwtermen

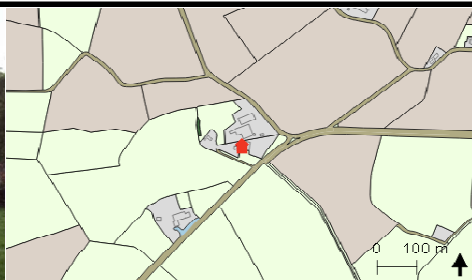
Omlopend schilddak	dak gevormd door twee driehoekige schilden aan de smalle, en twee trapeziumvormige schilden aan de lange zijde.
Topgevel	gevel aan de korte zijde van een gebouw; de gevellijn volgt min of meer het driehoekige dak.
Wolfseind	afgeschuinde kant aan de korte zijde van een dak.

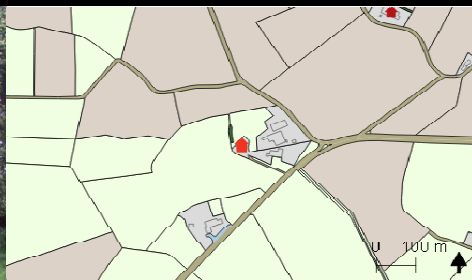

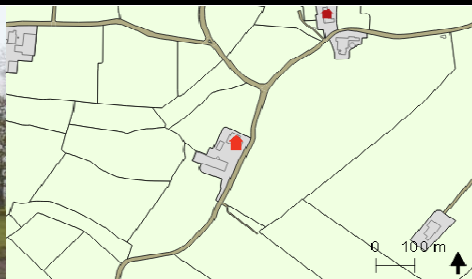
Bijlage 4: omschrijvingen geselecteerde gebouwen

cultuurhistorisch
 architectuurhist.
 stedenbouwk.
 /ensemble
 authenticiteit
 zeldzaamheid

WIERDENLANDSCHAP	xxx	xxx	xxx	x
OLDEHOVE - Aalsumerweg 16				
Kop-hals-rompboerderij in ambachtelijk-traditionele trant. Vermoedelijk gebouwd in 1874. Aangebouwde bijschuur. Erker en serre vermoedelijk rond 1900 aangebouwd. Oude boerderijplaats. Met open erf zeer beeldbepalend gelegen aan de Aalsumerweg.				

WIERDENLANDSCHAP	xx	xxx	xx	x
OLDEHOVE - Aalsumerweg 22				
~~Vm arbeiderswoning / woning bedrijfsleider gebouwd omstreeks 1920 in ambachtelijk-traditionele trant. Ensemble met bijbehorende boerderij nr. 22. Niet of nauwelijks zichtbaar vanaf de openbare weg.~~				

WIERDENLANDSCHAP	x	x	xx	x	x
OLDEHOVE - Aalsumerweg 24					
Vm arbeiderswoning / woning bedrijfsleider gebouwd omstreeks 1920 in ambachtelijk-traditionele trant. Ensemble met bijbehorende boerderij nr. 22. Niet of nauwelijks zichtbaar vanaf de openbare weg.					

WIERDENLANDSCHAP	xx	xx	xx	x
NIEHOVE - Balmahuisterweg 2				
Forse Oldambtster boerderij 'Gaukemaheerd' uit omstreeks 1850 gebouwd in ambachtelijk-traditionele trant. Voorhuis geheel onderkelderd. Ingangspartij met omlijste voordeur en hoge stoep. Met omgracht erf voorzien van fruitbomen beeldbepalend gelegen op enige afstand van de weg.				

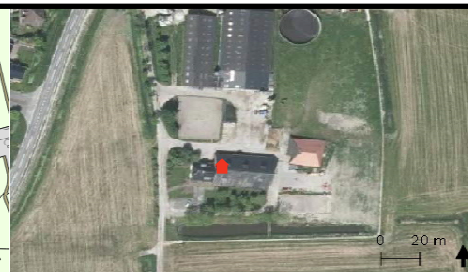
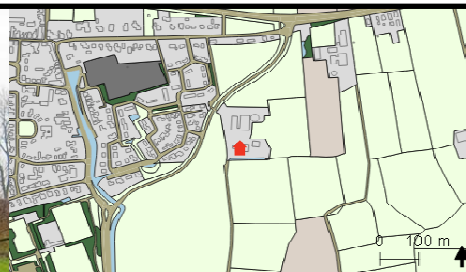

cultuurhistorisch
 architectuurhist.
 stedenbouwk.
 /ensemble
 authenticiteit
 zeldzaamheid

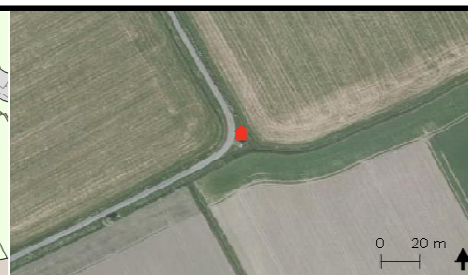
WIERDENLANDSCHAP		xxx	xxx	xx	x
OLDEHOVE - Barnwerderweg 10 Dwarshuisboerderij in ambachtelijk-traditionele trant met aangebouwde wagenberging. Voorhuis met decoratieve elementen in eclectische stijl. Met open erf voorzien van slingertuinelementen zeer beeldbepalend gelegen op korte afstand en in bocht van doorgaande weg.					

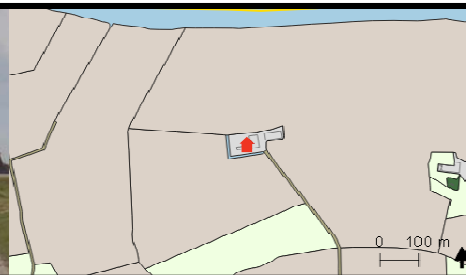
DIJKENLANDSCHAP		xx	xx	x	xx
GRIJPSKERK - Bindervoetpolder 2 Kop-rompboerderij in Interbellumarchitectuur. Schuur herbouwd na brand door blikseminslag in 1928. In 1932 is de boerderij deels opnieuw verwoest door brand (door hooibroei). Voorhuis verplaatst van oost- naar westkant. Ongebruikelijk type. Ligging op vrij grote afstand van de doorgaande weg. Mede door volume beeldbepalend.					

DIJKENLANDSCHAP		xx	x	xx	xx
GRIJPSKERK - Bosscherweg 5t Trafo uit omstreeks 1930 gebouwd in verstrakte Amsterdamse Schoolarchitectuur. Representant van de ontwikkelingen in de nutsvoorzieningen. Kunstwerk fiets herinnert aan het hier verborgen houden van het bevolkingsregister gem. Grijpskerk tijdens WOII. Beeldbepalende, open ligging op korte afstand van de weg.					

DIJKENLANDSCHAP		xx	xx	xx	
OLDEHOVE - De Kampen 3 Kop-hals-rompboerderij in ambachtelijk-traditionele trant. Onderkelderd voorhuis en uitgebouwde zomerkeuken. Aangebouwde bijschuur. Omgracht erf, deels voorzien van singelbeplanting. Vrije ligging in open landschap, op forse afstand van de doorgaande weg. Zichtbaar vanaf Reitdiep.					

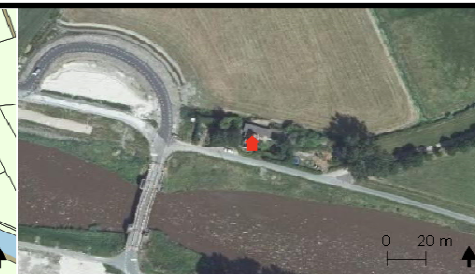
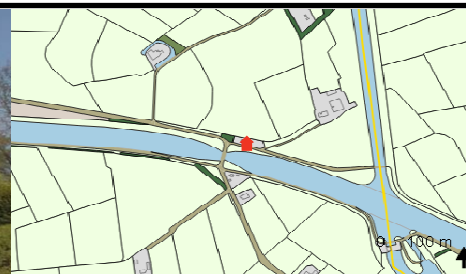
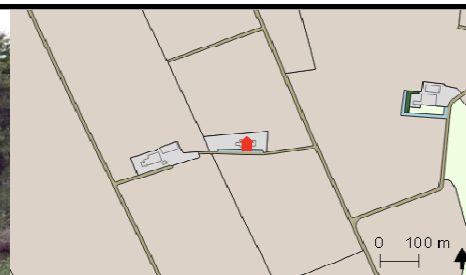

Bijlage 4: omschrijvingen geselecteerde gebouwen

cultuurhistorisch
 architectuurhist.
 stedenbouwk.
 /ensemble
 authenticiteit
 zeldzaamheid

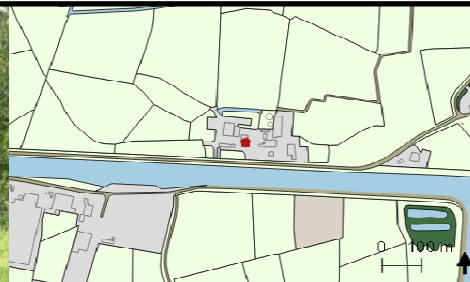
DIJKENLANDSCHAP KOMMERZIJL - De Ruige Waard 3 Kop-hals-rompboerderij ontstaan in 1831 in de Noorderwaard. De boerderij met uitgebouwde 'zomerkeuken' is gebouwd in ambachtelijk-traditionele trant. Erf met hoog opgaand geboomte. Beeldbepalende ligging in het open polderlandschap, op enige afstand van de ontsluitingsweg. Ensemble met naastgelegen boerderij nr. 1.	xxx	xx	xx		
WIERDENLANDSCHAP OLDEHOVE - Englumerweg 9 Dijkhuisje in sobere ambachtelijk-traditionele bouwtrant. Omlopend schilddak met aan een zijde wolfseind. Beeldbepalende ligging in streekje met dijkhuizen.	x	x	xx	x	x
WIERDENLANDSCHAP OLDEHOVE - Englumerweg 12 Kop-rompboerderij uitgevoerd in ambachtelijk-traditionele trant. Ensemble met bijshuur en stookhut met uitgebouwde stookplaats. Oude boerderijplaats. Zeer beeldbepalende ligging op vrij korte afstand van de doorgaande weg.	xx	xxx	xx	x	
WIERDENLANDSCHAP ADUARD - EH Woltersweg 25 Vm brugwachterswoning bij brugverbinding over het Van Starkenborghkanaal. Woonhuis gebouwd omstreeks 1938 in Interbelluarchitectuur. Herkenbaarheid infrastructurale voorzieningen. Beeldbepalende ligging in bocht van de weg.	x	x	xx	x	x

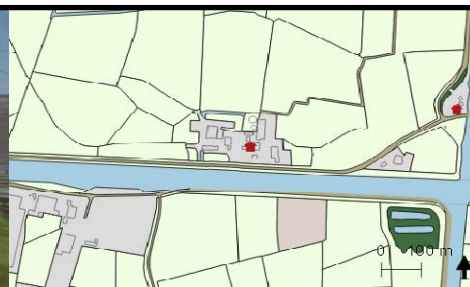

cultuurhistorisch	architectuurhist.	stedenbouwk. ensemble	authenticiteit	zeldzaamheid

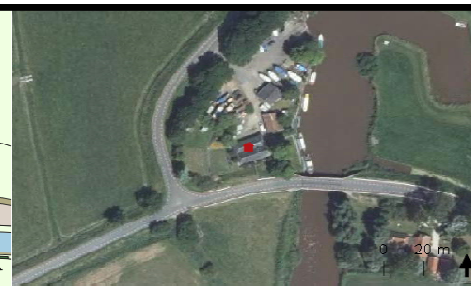
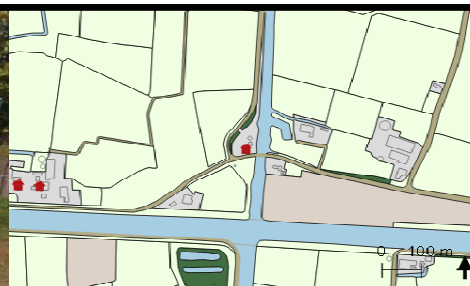
WIERDENLANDSCHAP	X	XX	XX	XX
DEN HAM - EH Woltersweg 9				
Kop-hals-rompboerderij gebouwd in ambachtelijk-traditionele trant. Onderdeel eeuwenlange agrarische ontwikkelings geschiedenis van Aduarder Voorwerk. Ensemble met boerderij nr. 11.				

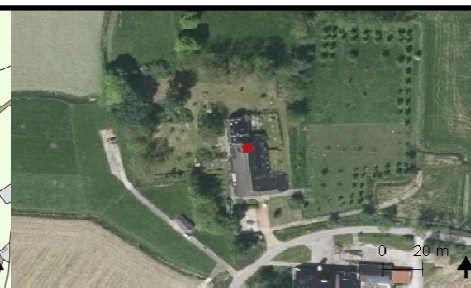
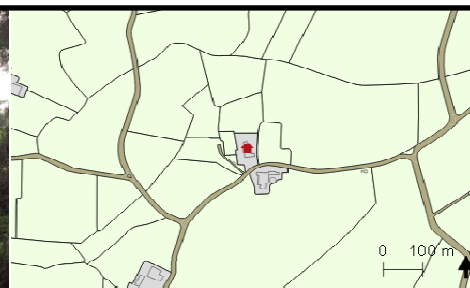
WIERDENLANDSCHAP	X	XX	XX	XX
DEN HAM - EH Woltersweg 11				
Kop-hals-rompboerderij gebouwd in ambachtelijk-traditionele trant, deels met kloostermoppen. Met aangebouwde bijschuur. Erf met stookhut. Onderdeel eeuwenlange agrarische ontwikkelings geschiedenis van Aduarder Voorwerk. Ensemble met boerderij nr. 9.				

WIERDENLANDSCHAP	X	X	XX	X	X
DEN HAM - EH Woltersweg 17					
Dwarshuis nabij de Steentil over het Aduarderdiep. Ambachtelijk-traditionele bouwtrant, schilddak met wolfeinden. Voorheen in gebruik als kroeg. Beeldbepalende ligging pal op het talud van het verhoogde wegtracé.					

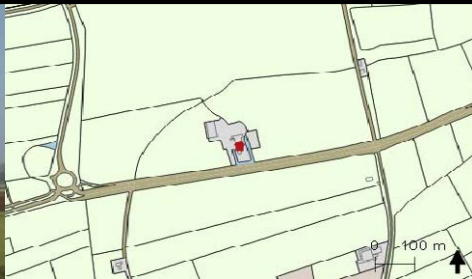
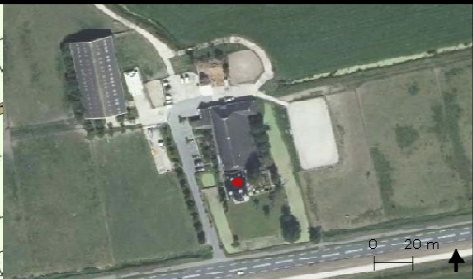
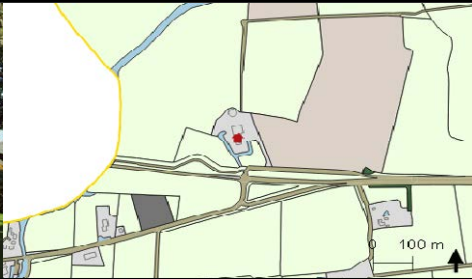
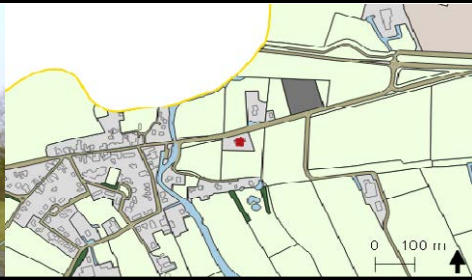
WIERDENLANDSCHAP		XXX	XXX	XX	XX
NIEHOVE - Frijtumerweg 3					
Kop-hals-rompboerderij in ambachtelijk-traditionele trant. Bijzondere, achtkantige uitbouw aan voorhuis. Hoofdschuur met dwars aangebouwde bijschuur in de vorm van zogeheten 'vleugel', kenmerkend voor streek. Oude boerderijplaats op wierde. Met achterzijde beeldbepalend gelegen.					

Bijlage 4: omschrijvingen geselecteerde gebouwen

cultuurhistorisch
architectuurhist.
stedenbouwk.
ensemble
authenticiteit
zeldzaamheid

WIERDENLANDSCHAP ADUARD - Friesestraatweg 52 Villaboerderij 'de Osseweide' met voorhuis uit 1935 met kenmerken van de Amsterdamse School. De schuur dateert van 1894 met aanbouwen uit 1895 en 1918. Oude boerderijplaats, eind 16e eeuw van Provincie. Sober erf. Zeer beeldbepalende ligging in open landschap en aan hoofdroute, op ruime afstand van de weg.	XX	XXX	XX	X	
WIERDENLANDSCHAP ADUARD - Gaaikemadijk 2 Dwarshuisboerderij met fors voorhuis uit omstreeks 1875 gebouwd in eclectische stijl. Aangebouwde bijschuur. Erf met hoog opgaand geboomte en laanbeplanting langs oprijlaan. Beeldbepalende ligging haaks op de weg en op ruime afstand van de weg.	XX	XX	XX		
DIJKENLANDSCHAP VISVLIET - Heirweg 1 Dwarshuisboerderij uit omstreeks 1890 met decoratieve elementen in eclectische stijl. Aangebouwde bijschuur. Omgracht erf. Oude boerderijplaats. Beeldbepalende ligging net ten noorden van de Friesestraatweg.	XX	XX	XX		
DIJKENLANDSCHAP VISVLIET - Heirweg 12 Rentenierswoning in de vorm van een dwarshuis met aangebouwde schuur (aanvankelijk ook veestalling) gebouwd in 1869 op de plaats van een afgebroken boerderij. Decoratieve elementen in eclectische stijl, o.a. wenkbrauwbogen boven vensters. Ensemble met tegenover gelegen rentenierswoning nr. 5.	XX	XXX	XX		

cultuurhistorisch
 architectuurhist.
 stedenbouwk.
 /ensemble
 authenticiteit
 zeldzaamheid

HET LAGE LAND   x   x   xx   x   x

BRILTIL - Hoendiep WZ 26t

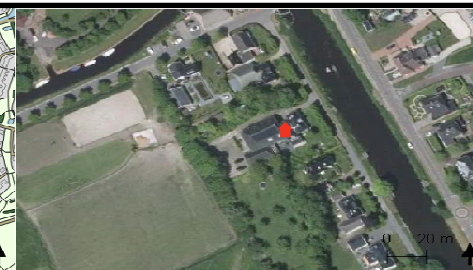
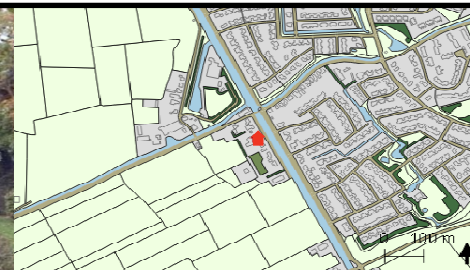
Klein gemaal annex trafo. Representant van de waterhuishoudkundige en nutsvoorzieningen. Beeldbepalende ligging pal op de doorgaande weg en in de as van de afwateringssloot.

HET LAGE LAND   xx   xx   xx

BRILTIL - Hoendiep WZ 48

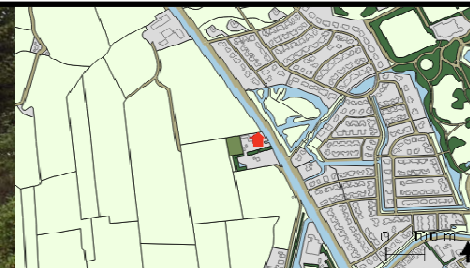
Dwarshuisboerderij met voorhuis uit ca. 1850 in ambachtelijk-traditionele trant. Voorheen in gebruik als molenaarswoning. De molen is in 1896 afgebroken en verplaatst naar Buinen. Erf met aangebouwde bijschuur. Beeldbepalende ligging op enige afstand van de weg en het kanaal. Onderdeel bebouwingsreeks historische lint Briltil.

HET LAGE LAND   x   xx   x   xx   x

BRILTIL - Hoendiep WZ 56

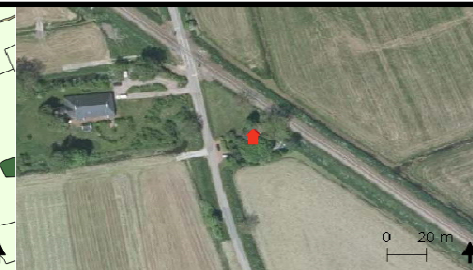
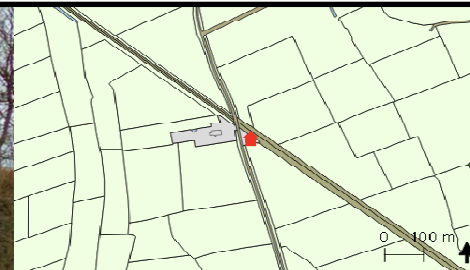
Kop-rompboerderij gesticht als scheepswerf in 1839, Barkmeyer. Na 1920 werd geleidelijk overgegaan op de landbouw. Voorhuis is gesplitst. Nu in z'n geheel in gebruik als woonboerderij. Pand is opgetrokken in ambachtelijk-traditionele trant. Nog rietgedekte schuur. Beeldbepalende ligging op enige afstand van het kanaal.

DIJKENLANDSCHAP   xx   xx   xx   x   xx

DEN HORN - Hogeweg 14

~~Voormalig baanwachtershuis behorende bij de spoorlijn Groningen-Leeuwarden, geopend in 1866. Representant van historische spoorvoorzieningen. Herinnering aan Den Horn als halteplaats (1866-1939). Beeldbepalende ligging op korte afstand van de weg en het spoor. Ensemble met tiggende boerderij nr. 3.~~

Bijlage 4: omschrijvingen geselecteerde gebouwen

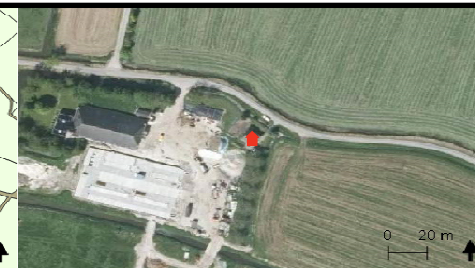
cultuurhistorisch
architectuurhist.
stedenbouwk.
ensemble
authenticiteit
zeldzaamheid

WIERDENLANDSCHAP

x x xx x x

OLDEHOVE - Jensemaweg 13

Vm arbeiderswoning / woning bedrijfsleider gebouwd omstreeks 1920 in sobere architectuur met kenmerken van de vernieuwingsstijl. Beeldbepalende ligging op vrij korte afstand van de weg. Ensemble met naastgelegen boerderij nr. 15.

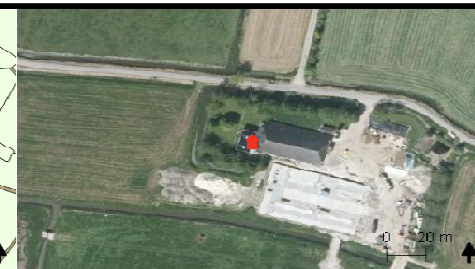

WIERDENLANDSCHAP

xx xx xx

OLDEHOVE - Jensemaweg 15

Dwarshuisboerderij 'Minkeweer' met voorhuis uit omstreeks 1900 uitgevoerd met decoratieve elementen in eclectische stijl. Omgracht en sober erf. Beeldbepalende ligging evenwijdig aan de weg, en op enige afstand van de weg. Ensemble met naastgelegen vm arbeiderswoning nr. 13.

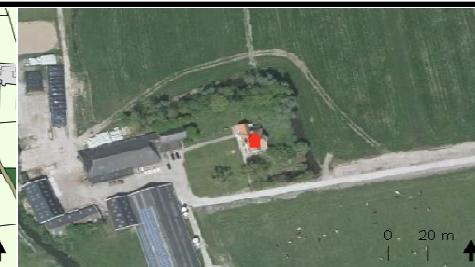
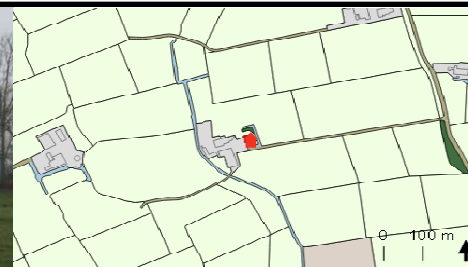

WIERDENLANDSCHAP

xxx x xx xx

DEN HORN - Langeweesterweg 7

Villaboerderij met forse, vrijstaande villa uit omstreeks 1915 in vernieuwingsstijl. Naast oude kop-hals-rompboerderij in ambachtelijk-traditionele trant. Vrije ligging in open landschap op forse afstand van de doorgaande weg. Door de witte kleur van het woonhuis niettemin wel zichtbaar.

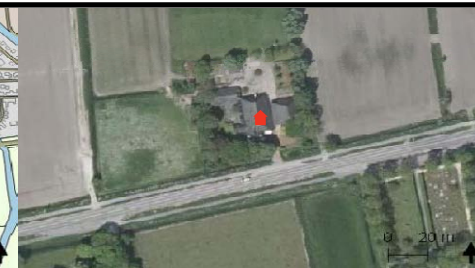

DIJKENLANDSCHAP

xx xxx xx

NIEZIJL - Rijksstraatweg 1

Dwarshuisboerderij in ambachtelijk-traditionele trant. Aanvankelijk rentenierswoning uit 1839, in 1855 verbouwd tot boerderij. Lange tijd in eigendom van het Scholten Fonds. Erf met hoog opgaand geboomte, hekwerk. Beeldbepalende ligging aan hoofdroute. Schuin tegenover monumentale boerderij nr. 2

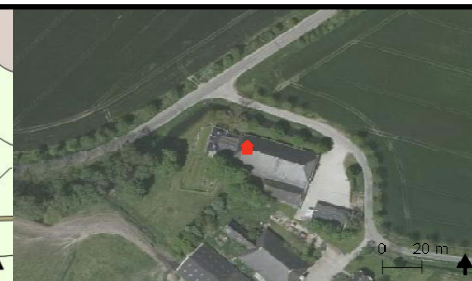
cultuurhistorisch
 architectuurhist.
 stedenbouwk.
 /ensemble
 authenticiteit
 zeldzaamheid

WIERDENLANDSCHAP

xx xxx xx

NIEHOVE - Rikerdaweg 31

Dwarshuisboerderij 'Gaaikemaweer' gebouwd in ambachtelijk-traditionele trant. Voorhuis uit omstreeks 1880 met decoratieve elementen in eclectische stijl. Aangebouwde bijschuur. Erf met stookhok. Oude boerderijplaats. Zeer beeldbepalende ligging in bocht van de weg.

WIERDENLANDSCHAP

xx xx xx

DEN HAM - Sietse Veldstraweg 11

Vm arbeiderswoning van het krimpentype, gebouwd omstreeks 1880 in ambachtelijk-traditionele trant. Noordelijke uiteinde van streekje met woningen aan de Sietse Veldstraweg, nabij de kruising met de Lageweg. Zeer beeldbepalende ligging nabij kruising en op korte afstand van de doorgaande weg.

DIJKENLANDSCHAP

x xx xx xx x

LAUWERZIJL - Stadsweg 1

Oldambtster boerderij 'de Pol' gebouwd in 1841 in ambachtelijk-traditionele trant. Voorhuis gerestaureerd in 1955. Stadsboerderij, tot 1986 eigendom van Groningen. Gelegen op land ten westen van het Ruigezand, dat tegelijk daarmee in 1795 is bedijkt. Ruim erf met singelbeplanting. Beeldbepalende, vrije ligging in open landschap op grote afstand vd weg.

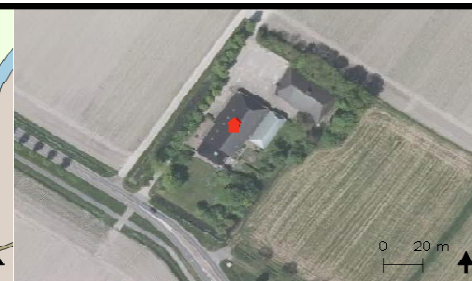
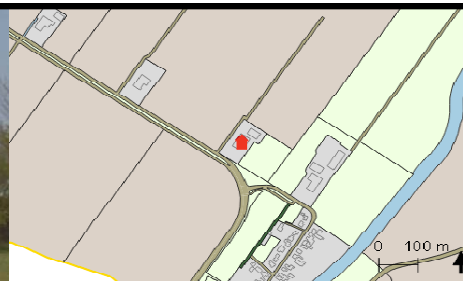

DIJKENLANDSCHAP

xx xx xxx x

LAUWERZIJL - Stadsweg 72

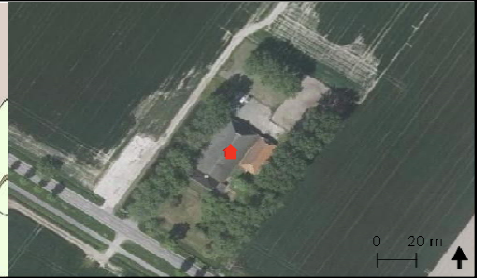
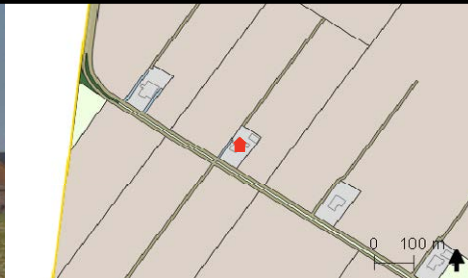
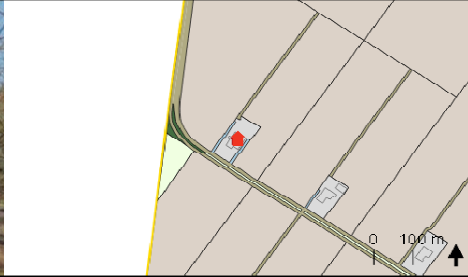
Vm stadsboerderij 'Plaats 2' gebouwd in 1878 op land dat na de afsluiting van het Reitdiep in 1877 kan worden uitgegeven. Verwant aan de stelpboerderij, gebouwd in ambachtelijk-traditionele trant. Woongedeelte herbouwd in 1956. Ensemble, beeldbepalende ligging in reeks vm stadsboerderijen, de plaatsen 1 (gem. mon.) t/m 5.

Bijlage 4: omschrijvingen geselecteerde gebouwen

cultuurhistorisch
 architectuurhist.
 stedenbouwk.
 /ensemble
 authenticiteit
 zeldzaamheid

DIJKENLANDSCHAP LAUWERZIJL - Stadsweg 74 Vm stadsboerderij 'Plaats 3' gebouwd in 1880 op land dat na de afsluiting van het Reitdiep in 1877 kan worden uitgegeven. Verwant aan de stelpboerderij, gebouwd in ambachtelijk-traditionele trant. Met bijschuur. Woongedeelte herbouwd in 1957. Ensemble, beeldbepalende ligging in reeks vm stadsboerderijen, de plaatsen 1 (gem. mon.) t/m 5.	xx	xx	xxx		x	
DIJKENLANDSCHAP LAUWERZIJL - Stadsweg 76 Vm stadsboerderij 'Plaats 4' gebouwd ca. 1878 op land dat na de afsluiting van het Reitdiep in 1877 kan worden uitgegeven. Verwant aan de stelpboerderij, gebouwd in ambachtelijk-traditionele trant. Met bijschuur. Woongedeelte herbouwd in 1960. Ensemble, beeldbepalende ligging in reeks vm stadsboerderijen, 1 (gem. mon.) t/m 5.	xx	xx	xxx		x	
DIJKENLANDSCHAP LAUWERZIJL - Stadsweg 78 Vm stadsboerderij 'Plaats 5' gebouwd ca. 1883 op land dat na de afsluiting van het Reitdiep in 1877 wordt uitgegeven. Type stelpboerderij, gebouwd in ambachtelijk-traditionele trant. Bijschuur vervangen in 1927. Woongedeelte verbouwd in 1955. Ensemble, beeldbepalende ligging in reeks vm stadsboerderijen, de plaatsen 1 (gem. mon.) t/m 5.	xx	xx	xxx		x	
DIJKENLANDSCHAP LAUWERZIJL - Teenstraweg 5 Dwarshuisboerderij 'Hunzezicht' gebouwd in 1872 na een boedelscheiding. Voorhuis met enkele decoratieve elementen in eclectische stijl. Tweekapsschuur. Sober, omgracht erf met hoog opgaand geboomte en bruggetje. Vrije ligging in open polderlandschap, evenwijdig aan de weg, nabij de beide rijksmonumentale Teenstraboerderijen.		xx	xx	xx		

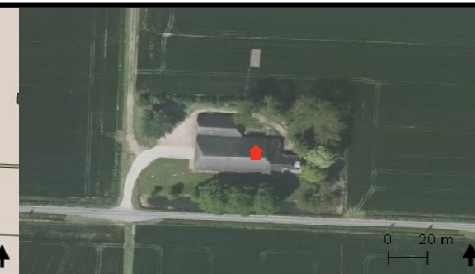
cultuurhistorisch
 architectuurhist.
 stedenbouwk.
 /ensemble
 authenticiteit
 zeldzaamheid

DIJKENLANDSCHAP

XX XX XX

LAUWERZIJL - Teenstraweg 14

Dwarshuisboerderij gebouwd in 1873 op nieuwe locatie.
 Diverse decoratieve elementen in eclectische stijl.
 Woonhuis is in 1899 vergroot. In 1896 is een bijschuur
 bijgebouwd. Sober, open erf. Vrije ligging in open
 polderlandschap, evenwijdig aan de weg.

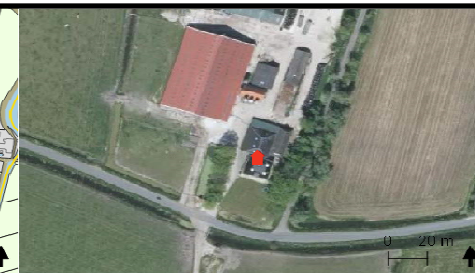

WIJERDENLANDSCHAP

XX XX XX

DEN HORN - Weersterweg 16

Fors dwarshuis uit 1888 met aangebouwde schuur (vm
 rentenierswoning?). Decoratieve elementen in eclectische
 stijl. Later bijgebouwde bedrijfsbebouwing. Sober erf met
 singelbeplanting. Beeldbepalende ligging in bocht van de
 weg.

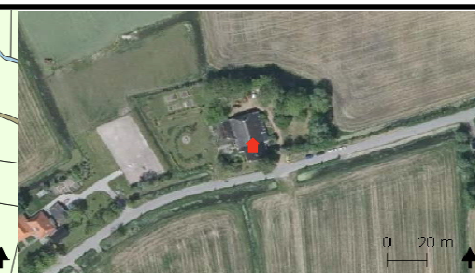

WIJERDENLANDSCHAP

XX XX XX

DEN HORN - Weersterweg 22

Oldambtster boerderij uit omstreeks 1880 gebouwd in
 ambachtelijk-traditionele trant. Erf met hoog opgaand
 geboomte. Beeldbepalende ligging op vrij korte afstand van
 de weg.

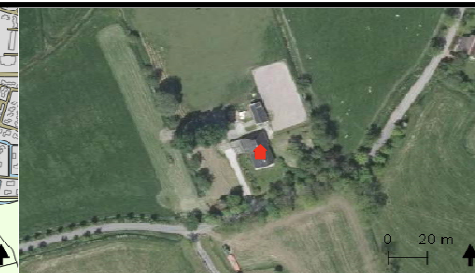
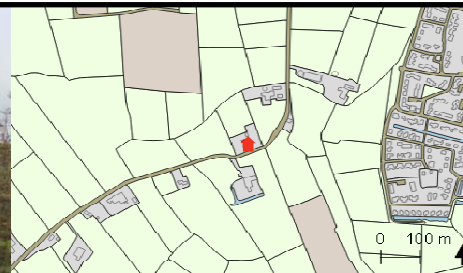

DIJKENLANDSCHAP

XX XX XX X

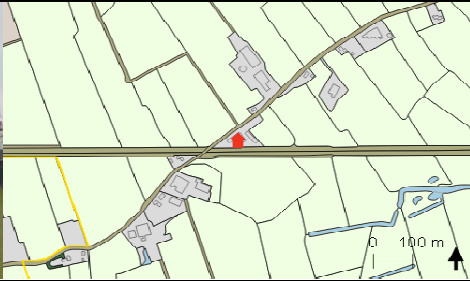
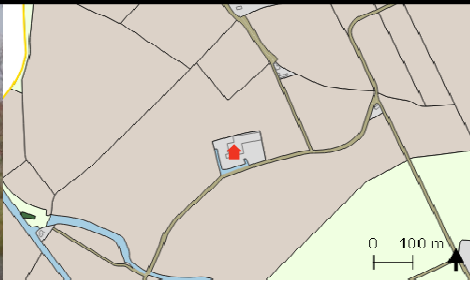
GRIJPSKERK - Westerhornerweg 9

Oldambtster boerderij uit omstreeks 1905 gebouwd in
 vernieuwinstijl met elementen van de chaletstijl.
 Beeldbepalende ligging op enige afstand van de weg.

Bijlage 4: omschrijvingen geselecteerde gebouwen

cultuurhistorisch
architectuurhist.
stedenbouwk.
/ensemble
authenticiteit
zeldzaamheid

HET LAGE LAND		xx	xx	xx	
GRIJPSKERK - Westerhornerweg 18					
Kop-hals-rompboerderij. Voorhuis gebouwd in 1878. Oude boerderijplaats. Fraai, omgracht erf met knot- en fruitbomen. Nabij de spoorlijn Groningen-Leeuwarden.					
DIJKENLANDSCHAP		xx	xx	xx	
PIETERZIJL - Wester-Waarddijk 9					
Villaboerderij 'Campe Doengaheerd'. Het voorhuis uit omstreeks 1925 in Interbellumarchitectuur vervangt een oud voorhuis uit 1850. Oude boerderijplaats, voor het eerst vermeld in 1613. Deels nog omgracht erf met hoog opgaand geboomte. Beeldbepalende ligging evenwijdig aan en op enige afstand van de weg.					

Bijlage 5: totaaloverzicht bebouwing voor 1960 buitengebied Zuidhorn

1	WOZ nr	STRAAT	Nr	L	Lok	PC	Plaats	Omb. Soort	Bwj	Opmerkingen		
2	Aalsumerweg-2	Aalsumerweg	2			9883PA	Oldehove	Akkerbouwbedrijf	1950	woonhuis	wierdenlandschap	nee
3	Aalsumerweg-4	Aalsumerweg	4			9883PA	Oldehove	Vrijstaande woning	1935	villa	wierdenlandschap	nee
4	Aalsumerweg-5	Aalsumerweg	5			9883TA	Oldehove	Vrijstaande woning	1930	krimpentype	wierdenlandschap	nee
5	Aalsumerweg-6	Aalsumerweg	6			9883TA	Oldehove	Vrijstaande woning	1925	nieu woonhuis	wierdenlandschap	nee
6	Aalsumerweg-7	Aalsumerweg	7			9883TA	Oldehove	Vrijstaande woning	1925	krimpentype	wierdenlandschap	nee
7	Aalsumerweg-8	Aalsumerweg	8			9883TA	Oldehove	intensieve veehouderij rundere	1950	kop-hals-romp	wierdenlandschap	nee
8	Aalsumerweg-10	Aalsumerweg	10			9883TA	Oldehove	Vrijstaande woning	1924	krimpentype	wierdenlandschap	nee
9	Aalsumerweg-11	Aalsumerweg	11			9883TA	Oldehove	Melkveebedrijf	1880	dwarshuisboerderij	wierdenlandschap	nee
10	Aalsumerweg-14	Aalsumerweg	14			9883TA	Oldehove	Vrijstaande woning	1925	woonhuis	wierdenlandschap	nee
11	Aalsumerweg-16	Aalsumerweg	16			9883TA	Oldehove	Akkerbouwbedrijf	1860	kop-hals-romp	wierdenlandschap	ja
12	Aalsumerweg-22 / 22a	Aalsumerweg	22			9883TA	Oldehove	Vrijstaande woonboerderij	1850	villaboerderij	wierdenlandschap	ja
13	Aalsumerweg-24	Aalsumerweg	24			9883TA	Oldehove	Vrijstaande woning	1915	woonhuis	wierdenlandschap	ja
14	Aalsumerweg-26	Aalsumerweg	26			9883TA	Oldehove	Vrijstaande woonboerderij	1842	dwarshuisboerderij	wierdenlandschap	rm
15	Aalsumerweg-30	Aalsumerweg	30			9883TA	Oldehove	Melkveebedrijf	1960	kop-hals-romp	wierdenlandschap	nee
16	Aalsumerweg-32 / 32a	Aalsumerweg	32			9883TA	Oldehove	Melkveebedrijf	1908		wierdenlandschap	nee
17	Aalsumerweg-34 / 34a	Aalsumerweg	34			9883TA	Oldehove	Gemengd bedrijf	1865	kop-hals-romp	wierdenlandschap	nee
18	Aalsumerweg-36	Aalsumerweg	36			9883TA	Oldehove	Vrijstaande woning	1950	woonhuis	wierdenlandschap	nee
19	Aduarderdiep-1	Aduarderdiep	1		Watermo	9833TG	Den Ham	Watermolen	1895	overige	wierdenlandschap	rm
20	Aduarderdiep-3	Aduarderdiep	3			9833TG	Den Ham	Vrijstaande woning	1830	woonhuis	wierdenlandschap	nee
21	Aduarderdiep-5	Aduarderdiep	5			9833TG	Den Ham	Vrijstaande woonboerderij	1900	Oldambtster boerde	wierdenlandschap	nee
22	Aduarderdiep-7	Aduarderdiep	7			9833TG	Den Ham	Melkveebedrijf	1925	dwarshuisboerderij	wierdenlandschap	nee
23	Albert Harkemaweg-82	Albert Harkemaweg	82			9831TA	Aduard	Melkveebedrijf	1900	kop-rompboerderij	wierdenlandschap	nee
24	Balmahuisterweg-1 / 1a	Balmahuisterweg	1			9884TE	Niehove	Melkveebedrijf	1975	Bou kop-rompboerderij	wierdenlandschap	nee
25	Balmahuisterweg-2	Balmahuisterweg	2			9884TE	Niehove	Melkveebedrijf	1850	Oldambtster boerde	wierdenlandschap	ja
26	Balmahuisterweg-3 / 3a / 3b	Balmahuisterweg	3			9884TE	Niehove	Vrijstaande woonboerderij	1890	kop-hals-romp	wierdenlandschap	nee
27	Balmahuisterweg-4 / 4a	Balmahuisterweg	4			9884TE	Niehove	Melkveebedrijf	1890	kop-hals-romp	wierdenlandschap	nee
28	Barnwerderweg-2	Barnwerderweg	2			9883TG	Oldehove	Vrijstaande woning	1946	woonhuis	wierdenlandschap	nee
29	Barnwerderweg-5 / 5a	Barnwerderweg	5			9883TG	Oldehove	Vrijstaande woning	1900	woonhuis	wierdenlandschap	nee
30	Barnwerderweg-6 / 6a / 6b	Barnwerderweg	6			9883TG	Oldehove	Melkveebedrijf	1935	kop-rompboerderij	wierdenlandschap	nee
31	Barnwerderweg-9	Barnwerderweg	9			9883TG	Oldehove	Melkveebedrijf	1650	kop-hals-romp	wierdenlandschap	nee
32	Barnwerderweg-10	Barnwerderweg	10			9883TG	Oldehove	Melkveebedrijf	1900	dwarshuisboerderij	wierdenlandschap	ja
33	Barnwerderweg-10a	Barnwerderweg	10	a		9883TG	Oldehove	Melkveebedrijf	1930	schuur	wierdenlandschap	nee
34	Barnwerderweg-10t	Barnwerderweg	10	t		9883TG	Oldehove	Trafo			wierdenlandschap	nee
35	Bindervoetpolder-2	Bindervoetpolder	2			9843CL	Grijpskerk	Melkveebedrijf	1935	kop-rompboerderij	het lage land	ja
36	Bosscherweg-1	Bosscherweg	1			9843TP	Grijpskerk	Vrijstaande woning	1855	dwarshuis	dijkenlandschap	nee
37	Bosscherweg-2	Bosscherweg	2			9843TP	Grijpskerk	Vrijstaande woning	1925	woonhuis	dijkenlandschap	nee
38	Bosscherweg-5 / 5a	Bosscherweg	5			9843TP	Grijpskerk	Akkerbouwbedrijf	1862	kop-hals-romp	dijkenlandschap	nee
39	Bosscherweg-5t	Bosscherweg	5	t		9843TP	Grijpskerk	Trafo			dijkenlandschap	ja
40	Bosscherweg-6 / 6a	Bosscherweg	6			9843TP	Grijpskerk	Akkerbouwbedrijf	1887		dijkenlandschap	nee
41		Bosscherweg	7				Grijpskerk				dijkenlandschap	nee
42	Bosscherweg-8	Bosscherweg	8			9843TP	Grijpskerk	Melkveebedrijf	1959	kop-hals-romp	dijkenlandschap	nee
43	Boventilsterweg-3	Boventilsterweg	3			9883TE	Oldehove	Melkveebedrijf	1890	kop-rompboerderij	wierdenlandschap	nee
44	Brugstraat-27 / 27a	Brugstraat	27			9844PB	Pieterzijl		1850	dwarshuisboerderij	dijkenlandschap	nee
45	De Kampen-3	De Kampen	3			9883TD	Oldehove	Akkerbouwbedrijf	1897	kop-hals-romp	dijkenlandschap	ja
46	De Kampen-4 / 4a	De Kampen	4			9883TD	Oldehove	Akkerbouwbedrijf	1840	kop-hals-romp	dijkenlandschap	nee
47	De Kampen-5	De Kampen	5			9883TD	Oldehove	Vrijstaande woonboerderij	1780	kop-hals-romp	dijkenlandschap	nee
48	Ruige waard-1 / 1a	De Ruige Waard	1			9881TC	Kommerzijl	Akkerbouwbedrijf	1890	kop-hals-romp	dijkenlandschap	nee
49	Ruige waard-3 / 3a / 3b	De Ruige Waard	3			9881TC	Kommerzijl	Vrijstaande woonboerderij	1831	kop-hals-romp	dijkenlandschap	ja
50	Ruige waard-6	De Ruige Waard	6			9881TC	Kommerzijl	Gemengd bedrijf	1900	kop-hals-romp	dijkenlandschap	nee
51	Electraweg-1 / 1b	Electraweg	1			9883TB	Oldehove	Opslag/distributie	1750	kop-hals-romp	wierdenlandschap	nee
52	Electraweg-1a	Electraweg	1	a		9883TB	Oldehove	Telefooncentrale	1955	telefooncentrale	wierdenlandschap	nee
53	Electraweg-2	Electraweg	2			9883TB	Oldehove	Akkerbouwbedrijf	1874	dwarshuisboerderij	wierdenlandschap	rm

1	WOZ nr	STRAAT	Nr	L	Lok	PC	Plaats	Omb. Soort	Bwj	Opmerkingen			
54	Electraweg-3 / 3a	Electraweg	3			9883TB	Oldehove	Melkveebedrijf	1880		kop-hals-romp	wierdenlandschap	nee
55	Electraweg-4	Electraweg	4			9883TB	Oldehove	Akkerbouwbedrijf	1879		kop-hals-romp	dijkenlandschap	nee
56	Electraweg-5	Electraweg	5			9883TB	Oldehove	Vrijstaande woning	1915		woonhuis	wierdenlandschap	nee
57	Electraweg-7	Electraweg	7			9883TB	Oldehove	Vrijstaande woning	1925		woonhuis	dijkenlandschap	nee
58	Englumerweg-1	Englumerweg	1			9883TC	Oldehove	Akkerbouwbedrijf	1990	Bou	kop-hals-romp	wierdenlandschap	nee
59	Englumerweg-3	Englumerweg	3			9883TC	Oldehove	Vrijstaande woning	1901		woonhuis	wierdenlandschap	nee
60	Englumerweg-5	Englumerweg	5			9883TC	Oldehove	Vrijstaande woning	1930		woonhuis	wierdenlandschap	nee
61	Englumerweg-7	Englumerweg	7			9883TC	Oldehove	Vrijstaande woning	1914		woonhuis	wierdenlandschap	nee
62	Englumerweg-8	Englumerweg	8			9883TC	Oldehove	Geschakelde bedrijfswoning	1960		kop-hals-romp	wierdenlandschap	nee
63	Englumerweg-9	Englumerweg	9			9883TC	Oldehove	Vrijstaande woning	1900		woonhuis	wierdenlandschap	ja
64	Englumerweg-10 / 10a	Englumerweg	10			9883TC	Oldehove	Melkveebedrijf	1939		villaboerderij	wierdenlandschap	nee
65	Englumerweg-11	Englumerweg	11			9883TC	Oldehove	Gemengd bedrijf	1927	Bou	kop-hals-romp	wierdenlandschap	nee
66	Englumerweg-12	Englumerweg	12			9883TC	Oldehove	Gemengd bedrijf	1880		kop-hals-romp	wierdenlandschap	ja
67	Englumerweg-13 / 13a	Englumerweg	13			9883TC	Oldehove	Akkerbouwbedrijf	1880		kop-hals-romp	wierdenlandschap	nee
68	Englumerweg-15	Englumerweg	15			9883TC	Oldehove	Gemengd bedrijf	1889		kop-hals-romp	wierdenlandschap	nee
69	EH Woltersweg-A6	Evert Harm Woltersweg	6			9831TG	Aduard	Vrijstaande woonboerderij	1900		keuterij	wierdenlandschap	nee
70	EH Woltersweg-A23	Evert Harm Woltersweg	23			9831TG	Aduard	Vrijstaande woonboerderij	1932	Bewoner heeft bezwaar		wierdenlandschap	nee
71	EH Woltersweg-A25	Evert Harm Woltersweg	25			9831TG	Aduard	Vrijstaande woning	1935		woonhuis	wierdenlandschap	ja
72	EH Woltersweg-A29	Evert Harm Woltersweg	29			9831TG	Aduard	Vrijstaande woonboerderij	1985		kop-rompboerderij	wierdenlandschap	nee
73	EH Woltersweg-A29a	Evert Harm Woltersweg	29 a			9831TG	Aduard	Vrijstaande woning	1960		woonhuis	wierdenlandschap	nee
74	EH Woltersweg-A29c	Evert Harm Woltersweg	29 c			9831TG	Aduard	Gemaal			gemaal	wierdenlandschap	nee
75	EH Woltersweg-A31	Evert Harm Woltersweg	31			9831TG	Aduard	Vrijstaande woonboerderij	1900		kop-rompboerderij	wierdenlandschap	nee
76	EH Woltersweg-A33	Evert Harm Woltersweg	33			9831TG	Aduard	Vrijstaande woonboerderij	1930		Oldambtster boerde	wierdenlandschap	nee
77	EH Woltersweg-A35	Evert Harm Woltersweg	35			9831TG	Aduard	Gemengd bedrijf	1900		kop-hals-romp	wierdenlandschap	nee
78	EH Woltersweg-DH1	Evert Harm Woltersweg	1			9833TE	Den Ham	Vrijstaande woning	1935		woonhuis	wierdenlandschap	nee
79	EH Woltersweg-DH3	Evert Harm Woltersweg	3			9833TE	Den Ham	Vrijstaande woonboerderij	1930		dwarshuisboerderij	wierdenlandschap	nee
80	EH Woltersweg-DH5	Evert Harm Woltersweg	5			9833TE	Den Ham	Vrijstaande woning	1580		kop-rompboerderij	wierdenlandschap	nee
81	EH Woltersweg-DH5a	Evert Harm Woltersweg	5 a			9833TE	Den Ham	Schuur	1900	Volk	schuur	wierdenlandschap	nee
82	EH Woltersweg-DH7	Evert Harm Woltersweg	7			9833TE	Den Ham	Melkveebedrijf	1890		kop-hals-romp	wierdenlandschap	nee
83	EH Woltersweg-DH9	Evert Harm Woltersweg	9			9833TE	Den Ham	Vrijstaande woonboerderij	2004	Bou	kop-rompboerderij	wierdenlandschap	ja
84	EH Woltersweg-DH11	Evert Harm Woltersweg	11			9833TE	Den Ham	Melkveebedrijf	1800		kop-hals-romp	wierdenlandschap	ja
85	EH Woltersweg-DH13	Evert Harm Woltersweg	13			9833TE	Den Ham	Melkveebedrijf	1736		kop-hals-romp	wierdenlandschap	nee
86	EH Woltersweg-DH17	Evert Harm Woltersweg	17			9833TE	Den Ham	Vrijstaande woning	1580		woonhuis	wierdenlandschap	ja
87	Fransumerweg-1	Fransumerweg	1			9833TC	Den Ham	Vrijstaande woonboerderij	1900		woonhuis	wierdenlandschap	nee
88	Fransumerweg-2	Fransumerweg	2			9833TC	Den Ham	Melkveebedrijf	1816		kop-hals-romp	wierdenlandschap	nee
89	Fransumerweg-4	Fransumerweg	4			9833TC	Den Ham	Kerk			kerk	wierdenlandschap	rm
90	Fransumerweg-5 / 5a	Fransumerweg	5			9833TC	Den Ham	Melkveebedrijf	1986	Bou	kop-hals-romp	wierdenlandschap	nee
91	Friesestraatweg-A2	Friesestraatweg	2			9831TC	Aduard	Vrijstaande woning	1935		woonhuis	wierdenlandschap	nee
92	Friesestraatweg-A6	Friesestraatweg	6			9831TC	Aduard	Vrijstaande woning	1900		woonhuis	wierdenlandschap	nee
93	Friesestraatweg-A7	Friesestraatweg	7			9831TB	Aduard	Akkerbouwbedrijf	1900		kop-hals-romp	wierdenlandschap	nee
94	Friesestraatweg-A8	Friesestraatweg	8			9831TC	Aduard	2^1 kap woning	1900		woonhuis	wierdenlandschap	nee
95	Friesestraatweg-A9 / 9a	Friesestraatweg	9			9831TB	Aduard	Vrijstaande woonboerderij	1819		kop-hals-romp	wierdenlandschap	nee
96	Friesestraatweg-A10	Friesestraatweg	10			9831TC	Aduard	2^1 kap woning	1900		woonhuis	wierdenlandschap	nee
97	Friesestraatweg-A11	Friesestraatweg	11			9831TB	Aduard	Vrijstaande woonboerderij	1650		kop-hals-romp	wierdenlandschap	nee
98	Friesestraatweg-A12	Friesestraatweg	12			9831TC	Aduard	Café/bar/restaurant	1935		herberg	wierdenlandschap	nee
99	Friesestraatweg-A14	Friesestraatweg	14			9831TC	Aduard	Vrijstaande woonboerderij	1900		Oldambtster boerde	wierdenlandschap	nee
100	Friesestraatweg-A15/15a/15b	Friesestraatweg	15			9831TB	Aduard	Melkveebedrijf	1842		kop-hals-romp	wierdenlandschap	nee
101	Friesestraatweg-A16	Friesestraatweg	16			9831TC	Aduard	Vrijstaande woning	1925		woonhuis	wierdenlandschap	nee
102	Friesestraatweg-A18	Friesestraatweg	18			9831TC	Aduard	Vrijstaande woning	1918		woonhuis	wierdenlandschap	nee
103	Friesestraatweg-A48	Friesestraatweg	48			9831TD	Aduard	Melkveebedrijf	1925		kop-hals-romp	wierdenlandschap	nee
104	Friesestraatweg-A50	Friesestraatweg	50			9831TD	Aduard	Vrijstaande woning	1900		woonhuis	wierdenlandschap	nee
105	Friesestraatweg-A52	Friesestraatweg	52			9831TD	Aduard	Stoeterij/manege/fokkerij	1926		villaboerderij	wierdenlandschap	ja

Bijlage 5: totaaloverzicht bebouwing voor 1960 buitengebied Zuidhorn

1	WOZ nr	STRAAT	Nr	L	Lok	PC	Plaats	Omb. Soort	Bwj	Opmerkingen		
106	Friesestraatweg-G1	Friesestraatweg	1			9843TL	Grijpskerk	Vrijstaande woning	1926	woonhuis	dijkenlandschap	nee
107	Friesestraatweg-G2	Friesestraatweg	2			9843TL	Grijpskerk	Vrijstaande woning	1910	keuterij	het lage land	nee
108	Friesestraatweg-G3	Friesestraatweg	3			9843TL	Grijpskerk	Vrijstaande woning	1927	woonhuis	dijkenlandschap	nee
109	Friesestraatweg-G5	Friesestraatweg	5			9843TL	Grijpskerk	Vrijstaande woning	1928	woonhuis	dijkenlandschap	nee
110	Friesestraatweg-G7	Friesestraatweg	7			9843TL	Grijpskerk	agrarische niet-woning (overig	1910	dwarshuisboerderij	dijkenlandschap	nee
111	Friesestraatweg-G8	Friesestraatweg	8			9843TL	Grijpskerk	Vrijstaande bedrijfswoning	1802		het lage land	nee
112	Friesestraatweg-G9	Friesestraatweg	9			9843TL	Grijpskerk	Vrijstaande woning	1923	woonhuis	dijkenlandschap	nee
113	Frijtumerweg-1	Frijtumerweg	1			9884TD	Niehove	Melkveebedrijf	1850	voorhuis	wierdenlandschap	nee
114	Frijtumerweg-2 / 2a / 2b	Frijtumerweg	2			9884TD	Niehove	agrarische niet-woning (overig	1930	kop-hals-romp	wierdenlandschap	nee
115	Frijtumerweg-3 / 3a / 3b	Frijtumerweg	3			9884TD	Niehove	Vrijstaande woonboerderij	1878	kop-hals-romp	wierdenlandschap	ja
116	Gaaikemadijk-1	Gaaikemadijk	1			9831TK	Aduard	Vrijstaande woonboerderij	1925	Oldambtster boerde	wierdenlandschap	nee
117	Gaaikemadijk-2	Gaaikemadijk	2			9831TK	Aduard	Melkveebedrijf	1875	dwarshuisboerderij	wierdenlandschap	ja
118	Gaaikemadijk-4	Gaaikemadijk	4			9831TK	Aduard	Melkveebedrijf	1924	Oldambtster boerde	wierdenlandschap	nee
119	Gaaikemadijk-6	Gaaikemadijk	6			9831TK	Aduard	Melkveebedrijf	1920	voorhuis	wierdenlandschap	nee
120	Gaaikemadijk-8	Gaaikemadijk	8			9831TK	Aduard	Vrijstaande woonboerderij	1900	kop-hals-romp	wierdenlandschap	nee
121	Gaaikemadijk-10 / 10a	Gaaikemadijk	10			9831TK	Aduard	Melkveebedrijf	1890	kop-hals-romp	wierdenlandschap	nee
122	Gaaikemaweg-1	Gaaikemaweg	1			9884TB	Niehove	Agrarisch bedrijf	1933	kop-hals-romp	wierdenlandschap	nee
123	Gaaikemaweg-2	Gaaikemaweg	2			9884TB	Niehove	Melkveebedrijf	1905	dwarshuisboerderij	wierdenlandschap	nee
124	Gaaikemaweg-3	Gaaikemaweg	3			9884TB	Niehove	Vrijstaande woning	1918	woonhuis	wierdenlandschap	nee
125	Gaaikemaweg-6	Gaaikemaweg	6			9884TB	Niehove	Vrijstaande woonboerderij	1880	kop-rompboerderij	dijkenlandschap	nee
126	Gaaikemaweg-7 / 7a	Gaaikemaweg	7			9884TB	Niehove	Akkerbouwbedrijf	1850	kop-rompboerderij	wierdenlandschap	nee
127	Gaaikemaweg-8	Gaaikemaweg	8			9884TB	Niehove	Vrijstaande woning	1937	woonhuis	wierdenlandschap	nee
128	Gaaikemaweg-9	Gaaikemaweg	9			9884TB	Niehove	Vrijstaande woning	1880	woonhuis	wierdenlandschap	nee
129	Gaaikemaweg-10	Gaaikemaweg	10			9884TB	Niehove	Melkveebedrijf	1890	dwarshuisboerderij	wierdenlandschap	rm
130	Gaweg-1	Gaweg	1			9801TC	Zuidhorn	Vrijstaande woonboerderij	1920	boerderij	het lage land	nee
131	Gaweg-2	Gaweg	2			9801TC	Zuidhorn	Vrijstaande woning	1936	woonhuis	het lage land	nee
132	Gaweg-3 / 3a	Gaweg	3			9801TC	Zuidhorn	Vrijstaande woonboerderij	1950	kop-rompboerderij	het lage land	nee
133	Gaweg-4	Gaweg	4			9801Tc	Zuidhorn	Vrijstaande woning	1929	Bou woonhuis	het lage land	nee
134	Gaweg-5 / 5a / 5b	Gaweg	5			9801TC	Zuidhorn	Akkerbouwbedrijf	1927	Oldambtster boerde	het lage land	nee
135	Gaweg-8 / 8a	Gaweg	8			9801TC	Zuidhorn	Vrijstaande woonboerderij	1900	kop-rompboerderij	het lage land	nee
136	Gaweg-14	Gaweg	14			9801TC	Zuidhorn	Melkveebedrijf	1926	villaboerderij	het lage land	nee
137	Groningerstraatweg-12 / 12a	Groningerstraatweg	12			9843TA	Grijpskerk	Melkveebedrijf	1960	kop-rompboerderij	het lage land	nee
138	Havenstraat-10 / 10a	Havenstraat	10			9842PN	Niezijl	Melkveebedrijf	1863	voorhuis	het lage land	nee
139	Heereburen-1	Heereburen	1			9884TC	Niehove	Melkveebedrijf	1890	boerderij	wierdenlandschap	nee
140	Heereburen-2 /2a	Heereburen	2			9884TC	Niehove	Melkveebedrijf	1927	kop-rompboerderij	wierdenlandschap	nee
141	Heereburen-3	Heereburen	3			9884TC	Niehove	Vrijstaande woonboerderij	1925	Oldambtster boerde	wierdenlandschap	nee
142	Heereburen-4	Heereburen	4			9884TC	Niehove	Vrijstaande woning	1925	dwarshuis	wierdenlandschap	nee
143	Heereburen-5 / 5a	Heereburen	5			9884TC	Niehove	Melkveebedrijf	1849	Be kop-rompboerderij	wierdenlandschap	nee
144	Heereburen-6	Heereburen	6			9884TC	Niehove	Melkveebedrijf	1925	kop-rompboerderij	wierdenlandschap	nee
145	Heereburen-7	Heereburen	7			9884TC	Niehove	Vrijstaande woonboerderij	1862	kop-hals-rompboerc	wierdenlandschap	nee
146	Heereburen-8 /8a	Heereburen	8			9884TC	Niehove	Melkveebedrijf	1850	Oldambtster boerde	wierdenlandschap	nee
147	Heereburen-9	Heereburen	9			9884TC	Niehove	Akkerbouwbedrijf	1830	Bewoner heeft bezwaar	dijkenlandschap	nee
148	Heereburen-12	Heereburen	12			9884TC	Niehove	Vrijstaande woning	1900	Bou woonhuis	wierdenlandschap	nee
149	Heereburen-16	Heereburen	16			9884TC	Niehove	Vrijstaande woonboerderij	1914	kop-rompboerderij	wierdenlandschap	nee
150	Heereburen-17 /17a	Heereburen	17			9884TC	Niehove	Tuinbouwbedrijf	1840	kop-hals-rompboerc	dijkenlandschap	nee
151	Heirweg-1 / 1a	Heirweg	1			9845AA	Visvliet	Vrijstaande woonboerderij	1897	dwarshuisboerderij	dijkenlandschap	ja
152	Heirweg-2 / 2a	Heirweg	2			9845AC	Visvliet	Geschakelde woning	1800	Ver woonhuis	dijkenlandschap	nee
153	Heirweg-3	Heirweg	3			9845AA	Visvliet	Vrijstaande woning	1920	woonhuis	dijkenlandschap	nee
154	Heirweg-4 / 4a	Heirweg	4			9845AC	Visvliet	Geschakelde woning	1910	woonhuis	dijkenlandschap	nee
155	Heirweg-5	Heirweg	5			9845AA	Visvliet	Vrijstaande woonboerderij	1881	dwarhuisboerderij	dijkenlandschap	nee
156	Heirweg-6 / 6a	Heirweg	6			9845AC	Visvliet	Melkveebedrijf	1939	villaboerderij	dijkenlandschap	nee
157	Heirweg-8 / 8a	Heirweg	8			9845AC	Visvliet	Gemenad bedrijf	1964	Bou villaboerderij	diikenlandschap	nee

1	WOZ nr	STRAAT	Nr	L	Lok	PC	Plaats	Omb. Soort	Bwj	Opmerkingen			
158	Heirweg-12	Heirweg	12			9845AC	Visvliet	Vrijstaande woonboerderij	1870	dwarshuisboerderij	dijkenlandschap	ja	
159	Hellingweg-14 / 14a	Hellingweg	14			9805TH	Briltil	Vrijstaande woning	1916	woonhuis	het lage land	nee	
160	Hoekje-1	Hoekje	1			9881TA	Kommerzijk	Vrijstaande woning	1880	woonhuis	dijkenlandschap	nee	
161	Hoekje-3	Hoekje	3			9881TA	Kommerzijk	Vrijstaande woonboerderij	1885	Oldambtster boerde	dijkenlandschap	nee	
162	Hoekje-9	Hoekje	9			9881TA	Kommerzijk	Vrijstaande woning	1900	woonhuis	dijkenlandschap	nee	
163	Hoekje-10	Hoekje	10			9881TA	Kommerzijk	Vrijstaande woning	1885	woonhuis	dijkenlandschap	nee	
164	Hoekje-11	Hoekje	11			9881TA	Kommerzijk	Vrijstaande bedrijfswoning	1900	woonhuis	dijkenlandschap	nee	
165	Hoekje-12	Hoekje	12			9881TA	Kommerzijk	Vrijstaande woning	1885	woonhuis	dijkenlandschap	nee	
166	Hoendiep-DH2	Hoendiep	2			9832TD	Den Horn	Vrijstaande woonboerderij	1869	woonhuis	het lage land	nee	
167	Hoendiep-DH6	Hoendiep	6			9832TD	Den Horn	Vrijstaande woonboerderij	1880	kop-rompboerderij	het lage land	nee	
168	Hoendiep-DH8	Hoendiep	8			9832TD	Den Horn	Vrijstaande woning	1903	dwarshuis	het lage land	nee	
169	Hoendiep-DH14	Hoendiep	14			9832TD	Den Horn	Vrijstaande woning	1925	woonhuis	het lage land	nee	
170	Hoendiep-DH16	Hoendiep	16			9832TD	Den Horn	Melkveebedrijf	1927	Oldambtster boerde	het lage land	nee	
171	Hoendiep-DH18	Hoendiep	18			9832TD	Den Horn	Vrijstaande woning	1900	woonhuis	het lage land	nee	
172	Hoendiep-DH20	Hoendiep	20			9832TD	Den Horn	Vrijstaande woning	1960	woonhuis	het lage land	nee	
173	Hoendiep-DH22	Hoendiep	22			9832TD	Den Horn	Vrijstaande woning	1900	woonhuis	het lage land	nee	
174	Hoendiep-DH26	Hoendiep	26			9832TD	Den Horn	Vrijstaande woning	1925	keuterij	het lage land	nee	
175	Hoendiep-DH30	Hoendiep	30			9832TD	Den Horn	Vrijstaande woning	1906	woonhuis	het lage land	nee	
176	Hoendiep-DH34	Hoendiep	34			9832TD	Den Horn	Vrijstaande woonboerderij	1900	Par	Oldambtster boerde	het lage land	nee
177	Hoendiep-DH36	Hoendiep	36			9832TD	Den Horn	Vrijstaande woonboerderij	1925	Ext	Oldambtster boerde	het lage land	nee
178	Hoendiep-DH38	Hoendiep	38			9832TD	Den Horn	Vrijstaande woonboerderij	1923	Ext	woonhuis	het lage land	nee
179	Hoendiep-NG2	Hoendiep Noordzijde	2			9843TE	Grijpskerk	Vrijstaande woonboerderij	1932		stelpboerderij	het lage land	nee
180	Hoendiep-NG4	Hoendiep Noordzijde	4			9843TE	Grijpskerk	Vrijstaande woning	1900		woonhuis	het lage land	nee
181	Hoendiep-NG7	Hoendiep Noordzijde	7			9843TE	Grijpskerk	Vrijstaande woonboerderij	1914		oldambster boerderi	het lage land	nee
182	Hoendiep-NG8	Hoendiep Noordzijde	8			9843TE	Grijpskerk	Vrijstaande woonboerderij	1936		stelpboerderij	het lage land	nee
183	Hoendiep-NG10	Hoendiep Noordzijde	10			9843TE	Grijpskerk	Vrijstaande woning	1900		dwarshuisboerderij	het lage land	nee
184	Hoendiep-NG11	Hoendiep Noordzijde	11			9843TE	Grijpskerk	Vrijstaande woonboerderij	1853		oldambster boerderi	het lage land	nee
185	Hoendiep-NG19	Hoendiep Noordzijde	19			9843TG	Grijpskerk	Vrijstaande woonboerderij	1925		westerkwartierster b	het lage land	nee
186	Hoendiep-NG20	Hoendiep Noordzijde	20			9843TG	Grijpskerk	Vrijstaande woning	1915		woomhuis	het lage land	nee
187	Hoendiep-NG21	Hoendiep Noordzijde	21			9843TG	Grijpskerk	Vrijstaande woning	1850		keuterij	het lage land	nee
188	Hoendiep-NG22	Hoendiep Noordzijde	22			9843TG	Grijpskerk	Vrijstaande woonboerderij	1915	Bra	woonhuis	het lage land	nee
189	Hoendiep-NG25	Hoendiep Noordzijde	25			9843TG	Grijpskerk	Vrijstaande woning	1900		westerkwartierster b	het lage land	nee
190	Hoendiep-OB1	Hoendiep Oostzijde	1			9805TA	Briltil	Vrijstaande woonboerderij	1934		stelpboerderij	het lage land	nee
191	Hoendiep-OB3	Hoendiep Oostzijde	3			9805TA	Briltil	Vrijstaande woning	1840		dwarshuis	het lage land	nee
192	Hoendiep-OB3a	Hoendiep Oostzijde	3	a		9805TA	Briltil	Vrijstaande woonboerderij	1929	Bou	oldambsterboerderij	het lage land	nee
193	Hoendiep-OB5	Hoendiep Oostzijde	5			9805TA	Briltil	Vrijstaande woonboerderij	1900		keuterij	het lage land	nee
194	Hoendiep-OB7	Hoendiep Oostzijde	7			9805TA	Briltil	Melkveebedrijf	1920		dwarshuisboerderij	het lage land	nee
195	Hoendiep-OB9	Hoendiep Oostzijde	9			9805TA	Briltil	Vrijstaande woning	1772	Bou	oldambsterboerderij	het lage land	nee
196	Hoendiep-OB11	Hoendiep Oostzijde	11			9805TA	Briltil	Vrijstaande woning	1900		krampenwoning	het lage land	nee
197	Hoendiep-OB13	Hoendiep Oostzijde	13			9805TA	Briltil	Vrijstaande woning	1774		krampenwoning	het lage land	nee
198	Hoendiep-OB13a	Hoendiep Oostzijde	13	a		9805TA	Briltil	Vrijstaande woning	1952		krampenwoning	het lage land	nee
199	Hoendiep-OB15	Hoendiep Oostzijde	15			9805TA	Briltil	Vrijstaande woonboerderij	1900		westerkwartierster b	het lage land	nee
200	Hoendiep-ON53	Hoendiep Oostzijde	53			9804TB	Noordhorn		1925		krampenwoning	het lage land	nee
201	Hoendiep-ON57	Hoendiep Oostzijde	57			9804TB	Noordhorn		1925		woonhuis	het lage land	nee
202	Hoendiep-ON59	Hoendiep Oostzijde	59			9804TB	Noordhorn		1936		woonhuis	het lage land	nee
203	Hoendiep-ON63	Hoendiep Oostzijde	63			9804TB	Noordhorn	Melkveebedrijf	1864		oldambsterboerderij	het lage land	nee
204	Hoendiep-ON65	Hoendiep Oostzijde	65		watermol	9804TB	Noordhorn	Watermolen			molen	het lage land	rm
205	Hoendiep-WB24	Hoendiep Westzijde	24			9805TC	Briltil	Vrijstaande woonboerderij	1929		oldambsterboerderij	het lage land	nee
206	Hoendiep-WB26t	Hoendiep Westzijde	26	t		9805TC	Briltil	Trafo		Gee	trafo	het lage land	ja
207	Hoendiep-WB28	Hoendiep Westzijde	28			9805TC	Briltil	Vrijstaande woonboerderij	1930		oldambster boerderi	het lage land	nee
208	Hoendiep-WB30	Hoendiep Westzijde	30			9805TC	Briltil	Vrijstaande woonboerderij	1903		oldambster boerderi	het lage land	nee
209	Hoendiep-WB32	Hoendiep Westzijde	32			9805TC	Briltil	Vrijstaande woonboerderij	1926		woonhuis met aangebouwde schuur		nee

Bijlage 5: totaaloverzicht bebouwing voor 1960 buitengebied Zuidhorn

1	WOZ nr	STRAAT	Nr	L	Lok	PC	Plaats	Omb. Soort	Bwj	Opmerkingen			
210	Hoendiep-WB34	Hoendiep Westzijde	34			9805TC	Briltit	Melkveebedrijf	1915	oldambsterboerderij	het lage land	nee	
211	Hoendiep-WB36	Hoendiep Westzijde	36			9805TC	Briltit	Gemengd bedrijf	1994	Bou	woonboerderij	het lage land	nee
212	Hoendiep-WB38	Hoendiep Westzijde	38			9805TC	Briltit	Vrijstaande woonboerderij	1911		Oldambtster boerde	het lage land	nee
213	Hoendiep-WB42	Hoendiep Westzijde	42			9805TD	Briltit	Vrijstaande woning	1900	Bou	dwarshuis	het lage land	nee
214	Hoendiep-WB44	Hoendiep Westzijde	44			9805TD	Briltit	Vrijstaande woning	1817	Bou	woning	het lage land	nee
215	Hoendiep-WB46	Hoendiep Westzijde	46			9805TD	Briltit	Vrijstaande woning	1906	Bou	woning	het lage land	nee
216	Hoendiep-WB48	Hoendiep Westzijde	48			9805TD	Briltit	Vrijstaande woonboerderij	1915		woonboerderij	het lage land	ja
217	Hoendiep-WB50	Hoendiep Westzijde	50			9805TD	Briltit	Vrijstaande woonboerderij	1850		woonboerderij	het lage land	nee
218	Hoendiep-WB54	Hoendiep Westzijde	54			9805TD	Briltit	Café/bar/restaurant	1900		cafe	het lage land	nee
219	Hoendiep-WB56 / 56a	Hoendiep Westzijde	56			9805TD	Briltit	Vrijstaande woonboerderij	1839		woonboerderij	het lage land	ja
220	Hoendiep-WB58 / 58a	Hoendiep Westzijde	58			9805TD	Briltit	Melkveebedrijf	1930		oldambsterboerderij	het lage land	nee
221	Hoendiep-WZ60	Hoendiep Westzijde	60			9801TB	Zuidhorn	Vrijstaande woning	1939		dienstwoning	het lage land	nee
222	Hoendiep-WZ64	Hoendiep Westzijde	64			9801TB	Zuidhorn	Vrijstaande woonboerderij	1920		oldambsterboerderij	het lage land	nee
223	Hoendiep-WZ66	Hoendiep Westzijde	66			9801TB	Zuidhorn	Vrijstaande woonboerderij	1921		oldambsterboerderij	het lage land	nee
224	Hoendiep-WZ68	Hoendiep Westzijde	68			9801TB	Zuidhorn	Vrijstaande woonboerderij	1927		stelpboerderij	het lage land	nee
225	Hoendiep-WZ70	Hoendiep Westzijde	70			9801TB	Zuidhorn	Vrijstaande woonboerderij	1933		oldambtsterboerderi	het lage land	nee
226	Hogedijk-7	Hogedijk	7			9842PZ	Niezijl	Tuinbouwbedrijf	1999	Bou	woonhuis	dijkenlandschap	nee
227	Hogedijk-12	Hogedijk	12			9842TA	Niezijl	Vrijstaande woning	1940	Bou	woonhuis	dijkenlandschap	nee
228	Hogedijk-14	Hogedijk	14			9842TA	Niezijl	Vrijstaande woning	1900	Bou	woonhuis	dijkenlandschap	nee
229	Hogeweg-DH14	Hogeweg	14			9832TA	Den Horn	Vrijstaande woning	1901		dienstwoning	dijkenlandschap	ja
230	Hogeweg-Z1 / Z1a	Hogeweg	1			9801TG	Zuidhorn	Dierenasiel	1936		oldambsterboerderij	wierdenlandschap	nee
231	Hogeweg-Z3	Hogeweg	3			9801TG	Zuidhorn	Kantoor			kop-rompboerderij	wierdenlandschap	nee
232	Hogeweg-Z3a / 3b	Hogeweg	3a			9801TG	Zuidhorn	Vrijstaande woonboerderij	1828		idem		nee
233	Hogeweg-Z7	Hogeweg	7			9801TG	Zuidhorn	Melkveebedrijf	1759		kop-hals-rompboerc	wierdenlandschap	rm
234	Holtweg-11 / 11a	Holtweg	11			9801CD	Zuidhorn	Melkveebedrijf	1870		kop-hals-rompboerc	het lage land	nee
235	Hoofdstraat-2 / 2a	Hoofdstraat	2			9842PG	Niezijl	intensieve veehouderij pluimvee	1660		dwarshuisboerderij	het lage land	nee
236	Hoofdstraat-15	Hoofdstraat	15			9842PB	Niezijl	intensieve veehouderij pluimvee	1850		oldambsterboerderij	dijkenlandschap	nee
237	Hoofdstraat-104 / 104a	Hoofdstraat	104			9842PJ	Niezijl	Melkveebedrijf	1900		kop-rompboerderij	het lage land	nee
238	Jensemaweg-3 / 3a / 3b	Jensemaweg	3		recreatie	9883TH	Oldehove	Vrijstaande woonboerderij	1890		oldambsterboerderij	wierdenlandschap	nee
239	Jensemaweg-5	Jensemaweg	5			9883TH	Oldehove	Vrijstaande woning	1930		woonhuis	wierdenlandschap	nee
240	Jensemaweg-8	Jensemaweg	8			9883TH	Oldehove	Vrijstaande woonboerderij	1890	Be	woonboerderij	wierdenlandschap	nee
241	Jensemaweg-9	Jensemaweg	9			9883TH	Oldehove	Vrijstaande woonboerderij	1915		Oldambtster boerde	wierdenlandschap	nee
242	Jensenaweg-11	Jensemaweg	11			9883TH	Oldehove	Melkveebedrijf	1937		kop-rompboerderij	wierdenlandschap	nee
243	Jensemaweg-11a	Jensemaweg	11		a	9883TH	Oldehove	Vrijstaande woning	1925		woonhuis	wierdenlandschap	nee
244	Jensemaweg-13	Jensemaweg	13			9883TH	Oldehove	Vrijstaande woning	1930		woonhuis	wierdenlandschap	ja
245	Jensemaweg-15	Jensemaweg	15			9883TH	Oldehove	Melkveebedrijf	1892		dwarshuisboerderij	wierdenlandschap	ja
246	Jensemaweg-15t	Jensemaweg	15		t	9883TH	Oldehove	Trafo	1928		wierdenlandschap		nee
247	Kenwerderlaan-17	Kenwerderlaan	17			9883RJ	Oldehove	Woonfunctie/industriefunctie	2007	Nie	kop-rompboerderij	wierdenlandschap	nee
248	Kenwerderlaan-19 / 19a	Kenwerderlaan	19			9883RJ	Oldehove	Vrijstaande woning	1830	Bou	kop-rompboerderij	wierdenlandschap	nee
249	Kerkweg-1	Kerkweg	1			9832PG	Den Horn	Vrijstaande woonboerderij	1928		keuterij	het lage land	nee
250	Lageweg-34	Lageweg	34			9843TJ	Grijpskerk	Vrijstaande woning	1909		dwarshuis	dijkenlandschap	nee
251	Lageweg-36	Lageweg	36			9843TJ	Grijpskerk	Vrijstaande woning	1900		dwarshuis	dijkenlandschap	nee
252	Lageweg-38	Lageweg	38			9843TJ	Grijpskerk	Vrijstaande woonboerderij	1900		keuterij	dijkenlandschap	nee
253	Lageweg-39	Lageweg	39			9843TJ	Grijpskerk	Vrijstaande woonboerderij	1935		woonhuis	dijkenlandschap	nee
254	Lageweg-40 / 40a	Lageweg	40			9843TJ	Grijpskerk	Landgoed	1732		kop-hals-rompboerc	dijkenlandschap	rm
255		Lageweg 40a	40		a	9843TJ	Grijpskerk	Gasdistributiestation					nee
256	Lageweg-45	Lageweg	45		bedrijfsge	9843TJ	Grijpskerk	Akkerbouwbedrijf	1930		villaboerderij	dijkenlandschap	nee
257	Lageweg-46	Lageweg	46			9843TJ	Grijpskerk	Vrijstaande woning	1956		woonhuis	dijkenlandschap	nee
258	Lageweg-DH2 / DH2a	Lageweg	2			9833TH	Den Ham	Melkveebedrijf	1860		kop-hals-romp	wierdenlandschap	nee
259	Lageweg-DH4 / DH4a	Lageweg	4			9833TH	Den Ham	Vrijstaande bedrijfswoning	1952		woonhuis	wierdenlandschap	nee
260	Langeweesterweg-2	Langeweesterweg	2			9832TG	Den Horn	Melkveebedrijf	1927		villaboerderij	wierdenlandschap	nee
261	Langeweesterweg-7	Langeweesterweg	7			9832TG	Den Horn	Melkveebedrijf	1917		villaboerderij	wierdenlandschap	ja

1	WOZ nr	STRAAT	Nr	L	Lok	PC	Plaats	Omb. Soort	Bwj	Opmerkingen			
262	Langeweesterweg-11 / 11a	Langeweesterweg	11			9832TG	Den Horn	Vrijstaande woning	1880	woonhuis	wierdenlandschap	nee	
263	Langeweesterweg-13	Langeweesterweg	13			9832TG	Den Horn	Melkveebedrijf	1890	Oldambtster boerde	wierdenlandschap	nee	
264	Langeweesterweg-17	Langeweesterweg	17			9832TG	Den Horn	Vrijstaande woning	1935	woonhuis	wierdenlandschap	nee	
265	Lauwersweg-3 / 3a	Lauwersweg	3		bedrijfsge	9844TC	Pieterzijl	Akkerbouwbedrijf	1880	dwarshuisboerderij	dijkenlandschap	nee	
266	Lauwersweg-5	Lauwersweg	5			9844TC	Pieterzijl	Vrijstaande woning	1868	woonhuis	dijkenlandschap	nee	
267	Lauwersweg-24	Lauwersweg	24			9844TC	Pieterzijl	Vrijstaande woonboerderij	1874	dwarshuisboerderij	dijkenlandschap	nee	
268	Lauwersweg-26	Lauwersweg	26			9844TC	Pieterzijl	Akkerbouwbedrijf	1880	dwarshuisboerderij	dijkenlandschap	nee	
269	Medenerweg-1	Medenerweg	1			9833TD	Den Ham	Melkveebedrijf	1860	Be	kop-hals-romp	wierdenlandschap	nee
270	Medenerweg-2	Medenerweg	2			9833TD	Den Ham	Vrijstaande woonboerderij	1850		kop-hals-romp	wierdenlandschap	gm
271	Medenerweg-3	Medenerweg	3			9833TD	Den Ham	Vrijstaande woning	1900		woonhuis	wierdenlandschap	nee
272	Medenerweg-4	Medenerweg	4			9833TD	Den Ham	Melkveebedrijf	1895	Bewoner heeft bezwaar	wierdenlandschap	gm	
273	Medenerweg-11	Medenerweg	11			9833TD	Den Ham	Melkveebedrijf	1817		boerderij	wierdenlandschap	nee
274	Medenerweg-15	Medenerweg	15			9833TD	Den Ham	Vrijstaande woonboerderij	1930		dwarshuisboerderij	wierdenlandschap	nee
275	Mokkenburgweg-3	Mokkenburgweg	3			9804TC	Noordhorn	Melkveebedrijf	1903		kop-rompboerderij	het lage land	rm
276	Mokkenburgweg-5 /5a	Mokkenburgweg	5			9804TC	Noordhorn	Melkveebedrijf	1900		Oldambtster boerde	het lage land	nee
277	Niehoofsterweg-24	Niehoofsterweg	24			9883RH	Oldehove	Stroomdistributiestation	1938		distributiestation	wierdenlandschap	nee
278	Niehoofsterweg-27	Niehoofsterweg	27			9883RG	Oldehove	Vrijstaande woning	1905	Bou	woonhuis	wierdenlandschap	nee
279	Niehoofsterweg-28 / 28a	Niehoofsterweg	28			9883RH	Oldehove	Akkerbouwbedrijf	1920		villaboerderij	wierdenlandschap	nee
280	Niehoofsterweg-33	Niehoofsterweg	33			9883RG	Oldehove	Vrijstaande woning	1930		woonhuis	wierdenlandschap	nee
281	Niehoofsterweg-35	Niehoofsterweg	35			9883RG	Oldehove	Akkerbouwbedrijf	1880		boerderij	wierdenlandschap	nee
282	Niekerkerdiep-ZB6	Niekerkerdiep Zuidzijde	6			9805TG	Briltit	Vrijstaande woning	1920		woonhuis	het lage land	nee
283	Niekerkerdiep-NB11	Niekerkerdiep Noordzijde	11			9805TG	Briltit	Gemengd bedrijf	1920	Sch	schuur	het lage land	nee
284	Niekerkerdiep-NB15	Niekerkerdiep Noordzijde	15		boerderij	9805TG	Briltit	Melkveebedrijf			Oldambtster boerde	het lage land	nee
285	Niekerkerdiep-NB17	Niekerkerdiep Noordzijde	17			9805TG	Briltit	Vrijstaande woning	1900		woonhuis	het lage land	nee
286	Niekerkerdiep-NB19	Niekerkerdiep Noordzijde	19			9805TG	Briltit	Vrijstaande woonboerderij	1920		woonhuis	het lage land	nee
287	Nieuwbrugsterweg-2 / 2a	Nieuwbrugsterweg	2			9832TH	Den Horn	Melkveebedrijf	1890		kop-hals-romp	wierdenlandschap	nee
288	Nieuwbrugsterweg-4	Nieuwbrugsterweg	4			9832TH	Den Horn	Vrijstaande woonboerderij	1828		kop-rompboerderij	wierdenlandschap	nee
289	Nieuwbrugsterweg-6	Nieuwbrugsterweg	6			9832TH	Den Horn	Vrijstaande woning	1900		woonhuis	wierdenlandschap	nee
290	Nittersweg-1 / 1a	Nittersweg	1			9885TC	Lauwerzijl	Akkerbouwbedrijf	1880		Oldambtster boerde	dijkenlandschap	nee
291	Nittersweg-3 / 3a	Nittersweg	3			9885TC	Lauwerzijl	Melkveebedrijf	1870		Oldambtster boerde	dijkenlandschap	nee
292	Nittersweg-5	Nittersweg	5			9885TC	Lauwerzijl	Vrijstaande woning	1956		woonhuis	dijkenlandschap	nee
293	Nittersweg-8 / 8a / 8b	Nittersweg	8			9885TC	Lauwerzijl	Vrijstaande woonboerderij	1891		boerderij	dijkenlandschap	nee
294	Noorderweg-40	Noorderweg	40			9804TE	Noordhorn	Vrijstaande woning	1925		woonhuis	wierdenlandschap	nee
295	Noorderweg-42	Noorderweg	42			9804TE	Noordhorn	Vrijstaande woning	1920		woonhuis	wierdenlandschap	nee
296	Noorderweg-44	Noorderweg	44			9804TE	Noordhorn	Vrijstaande woning	1895		woonhuis	wierdenlandschap	nee
297	Noorderweg-63	Noorderweg	63			9804TE	Noordhorn	Melkveebedrijf	1887		dwarshuisboerderij	wierdenlandschap	nee
298	Noorderweg-69	Noorderweg	69			9804TE	Noordhorn	Melkveebedrijf	1906		boerderij	wierdenlandschap	nee
299	Noordhorneerweg-1	Noordhorneerweg	1			9883TJ	Oldehove	Melkveebedrijf	1780		boerderij	wierdenlandschap	nee
300	Noordhorneerweg-2	Noordhorneerweg	2			9883TJ	Oldehove	Melkveebedrijf	1876	Be	dwarshuisboerderij	wierdenlandschap	nee
301	Noordhorneerweg-4	Noordhorneerweg	4			9883TJ	Oldehove	Vrijstaande woning	1933		woonhuis	wierdenlandschap	nee
302	Noordhorneerweg-5 / 5a	Noordhorneerweg	5			9883TJ	Oldehove	Vrijstaande woonboerderij	2010	Bou	boerderij	wierdenlandschap	nee
303	Nutweg-2	Nutweg	2			9832TC	Den Horn	Vrijstaande woonboerderij	1900	Be	Oldambtster boerde	het lage land	nee
304	Nutweg-4	Nutweg	4			9832TC	Den Horn	Melkveebedrijf	1850		kop-hals-romp	het lage land	nee
305	Nutweg-5 / 5a	Nutweg	5			9832TC	Den Horn	Vrijstaande woonboerderij	1841	Bez	boerderij	het lage land	nee
306	Nutweg-6 / 6a	Nutweg	6			9832TC	Den Horn	intensieve veehouderij rundere	1923		Oldambtster boerde	het lage land	nee
307	Nutweg-7	Nutweg	7			9832TC	Den Horn	agrarische niet-woning (overig	1939		dwarshuisboerderij	het lage land	nee
308	Nutweg-9 / 9a	Nutweg	9			9832TC	Den Horn	Melkveebedrijf	1929		Oldambtster boerde	het lage land	nee
309	Nutweg-13 / 13a	Nutweg	13			9832TC	Den Horn	Melkveebedrijf	1951		kop-rompboerderij	het lage land	nee
310	Ooster Waarddijk-1	Ooster-Waarddijk	1			9881TB	Kommerzijl	Vrijstaande woonboerderij	1880		Oldambtster boerde	dijkenlandschap	rm
311	Ooster Waarddijk-2	Ooster-Waarddijk	2			9881TB	Kommerzijl	Vrijstaande woning	1938		woonhuis	dijkenlandschap	nee
312	Ooster Waarddijk-3 / 3a	Ooster-Waarddijk	3			9881TB	Kommerzijl	Akkerbouwbedrijf	1930		villaboerderij	dijkenlandschap	nee
313	Ooster Waarddijk-4	Ooster-Waarddijk	4			9881TB	Kommerzijl	Melkveebedrijf	2010	Bou	boerderij	dijkenlandschap	nee

Bijlage 5: totaaloverzicht bebouwing voor 1960 buitengebied Zuidhorn

1	WOZ nr	STRAAT	Nr	L	Lok	PC	Plaats	Omb. Soort	Bwj	Opmerkingen			
314	Ooster Waarddijk-5	Ooster-Waarddijk	5			9881TB	Kommerzijl	Vrijstaande woning	1936	woonhuis	dijkenlandschap	nee	
315	Ooster Waarddijk-7 / 7a	Ooster-Waarddijk	7			9881TB	Kommerzijl	Akkerbouwbedrijf	1858	dwarshuisboerderij	dijkenlandschap	nee	
316	Ooster Waarddijk-8 / 8a	Ooster-Waarddijk	8			9881TB	Kommerzijl	Vrijstaande woonboerderij	1890	dwarshuisboerderij	dijkenlandschap	nee	
317	Ooster Waarddijk-9 / 9a	Ooster-Waarddijk	9			9881TB	Kommerzijl	Akkerbouwbedrijf	1940	kop-rompboerderij	dijkenlandschap	nee	
318	Oostumerweg-1	Oostumerweg	1			9831TH	Aduard	Vrijstaande woning	1920	woonhuis	wierdenlandschap	nee	
319	Oostumerweg-2	Oostumerweg	2			9831TH	Aduard	Vrijstaande woonboerderij	1900	Oldambtster boerde	wierdenlandschap	nee	
320	Oostumerweg-4	Oostumerweg	4			9831TH	Aduard	Vrijstaande woning	1950	woonhuis	wierdenlandschap	nee	
321	Oude Dijk-N1 / N1a	Oude Dijk	1			9884TG	Niehove	Vrijstaande woonboerderij	1986	Bou	kop-hals-romp	dijkenlandschap	nee
322	Oude Dijk-N5	Oude Dijk	5			9884TG	Niehove	Vrijstaande woonboerderij	1825		kop-hals-romp	wierdenlandschap	nee
323	Oude Dijk-V3	Oude Dijk	3			9845AP	Visvliet	Vrijstaande woning	1850	woonhuis	dijkenlandschap	nee	
324	Oude Dijk-V4a	Oude Dijk	4	a		9845AP	Visvliet	Watermolen	1868	molen	dijkenlandschap	rm	
325	Pieterzijlsterweg-1	Pieterzijlsterweg	1			9844TA	Pieterzijl	Melkveebedrijf	1854	kop-hals-romp	dijkenlandschap	nee	
326	Pieterzijlsterweg-2	Pieterzijlsterweg	2			9844TA	Pieterzijl	Vrijstaande woning	1953	woonhuis	dijkenlandschap	nee	
327	Pieterzijlsterweg-3	Pieterzijlsterweg	3			9844TA	Pieterzijl	Vrijstaande woning	1890	Bou	kop-hals-romp	dijkenlandschap	nee
328	Pieterzijlsterweg-7 / 7a	Pieterzijlsterweg	7			9844TA	Pieterzijl	Vrijstaande woning	1953	woonhuis	dijkenlandschap	nee	
329	Poelweg-3	Poelweg	3			9843TB	Grijpskerk	Vrijstaande woning	1920	woonhuis	het lage land	nee	
330	Poelweg-4	Poelweg	4			9843TB	Grijpskerk	Vrijstaande woning	1925	woonhuis	het lage land	nee	
331	Poelweg-5	Poelweg	5			9843TB	Grijpskerk	Vrijstaande woning	1925	woonhuis	het lage land	nee	
332	Poelweg-6	Poelweg	6			9843TB	Grijpskerk	Vrijstaande woning	1925	woonhuis	het lage land	nee	
333	Poelweg-7	Poelweg	7			9843TB	Grijpskerk	Vrijstaande woning	1900	krimpentype	het lage land	nee	
334	Poelweg-8	Poelweg	8			9843TB	Grijpskerk	Vrijstaande woning	1925	woonhuis	het lage land	nee	
335	Poelweg-9	Poelweg	9		Watermo	9843TB	Grijpskerk	Watermolen	1829	molen	het lage land	rm	
336	Poelweg-10	Poelweg	10			9843TB	Grijpskerk	Vrijstaande woning	1935	woonhuis	het lage land	nee	
337	Poelweg-11	Poelweg	11			9843TB	Grijpskerk	Vrijstaande woning	1934	woonhuis	het lage land	nee	
338	Poelweg-12	Poelweg	12			9843TB	Grijpskerk	Vrijstaande woning	1935	woonhuis	het lage land	nee	
339	Poelweg-13	Poelweg	13			9843TB	Grijpskerk	Vrijstaande woning	1925	woonhuis	het lage land	nee	
340	Poelweg-14	Poelweg	14			9843TB	Grijpskerk	Vrijstaande woning	1900	woonhuis	het lage land	nee	
341	Poelweg-15	Poelweg	15			9843TB	Grijpskerk	Vrijstaande woning	1925	woonhuis	het lage land	nee	
342	Poelweg-16	Poelweg	16			9843TC	Grijpskerk	Vrijstaande woning	1925	woonhuis	het lage land	nee	
343	Poelweg-17	Poelweg	17			9843TC	Grijpskerk	Vrijstaande woning	1915	woonhuis	het lage land	nee	
344	Poelweg-18	Poelweg	18			9843TC	Grijpskerk	Vrijstaande woning	1895	woonhuis	het lage land	nee	
345	Poelweg-20	Poelweg	20			9843TC	Grijpskerk	Vrijstaande woning	1895	Oldambtster boerde	het lage land	nee	
346	Rijksstraatweg-N1	Rijksstraatweg	1			9842TB	Niezijl	Vrijstaande woonboerderij	1855	dwarshuisboerderij	dijkenlandschap	ja	
347	Rijksstraatweg-N2	Rijksstraatweg	2			9842TB	Niezijl	Melkveebedrijf	1870	dwarshuisboerderij	het lage land	gm	
348	Rijksstraatweg-N3	Rijksstraatweg	3			9842TB	Niezijl	Vrijstaande woning	1938	woonhuis	dijkenlandschap	nee	
349	Rijksstraatweg-N5	Rijksstraatweg	5			9842TB	Niezijl	Opslag/distributie	1950	schuur	dijkenlandschap	nee	
350	Rijksstraatweg-N6 / 6a	Rijksstraatweg	6			9842TB	Niezijl	Melkveebedrijf	1890	villaboerderij	het lage land	nee	
351	Rijksstraatweg-N48	Rijksstraatweg	48			9841PA	Niezijl	Gemengd bedrijf	1850	Oldambtster boerde	het lage land	nee	
352	Rijksstraatweg-N50	Rijksstraatweg	50			9841PA	Niezijl	Vrijstaande woning	1856	dwarshuis	het lage land	nee	
353	Rijksstraatweg-N51a / N51b	Rijksstraatweg	51	a		9841PA	Niezijl	Vrijstaande woning	1870	boerderij	dijkenlandschap	nee	
354	Rijksstraatweg-NH20	Rijksstraatweg	20			9804TD	Noordhorn	Melkveebedrijf	1984	Bou	kop-rompboerderij	het lage land	nee
355	Rijksstraatweg-NH20a	Rijksstraatweg	20	a	Schuur	9804TD	Noordhorn	Schuur			schuur	het lage land	nee
356	Rijksstraatweg-NH22	Rijksstraatweg	22			9804TD	Noordhorn	Vrijstaande woning	1910		krimpentype	het lage land	nee
357	Rijksstraatweg-NH28	Rijksstraatweg	28			9804TD	Noordhorn	Vrijstaande woning	1920	dwarshuis	het lage land	nee	
358	Rijksstraatweg-NH30	Rijksstraatweg	30			9804TD	Noordhorn	agrarische niet-woning (overig	1950	woonhuis	het lage land	nee	
359	Rijksstraatweg-NH32/NH32a	Rijksstraatweg	32			9804TD	Noordhorn	Vrijstaande woonboerderij	1871	dwarshuisboerderij	het lage land	nee	
360	Rijksstraatweg-NH34	Rijksstraatweg	34		woonged	9804TD	Noordhorn	Bedrijfswoningen	1876	dwarshuisboerderij	het lage land	nee	
361	Rijksstraatweg-NH36/36a	Rijksstraatweg	36			9804TD	Noordhorn	Melkveebedrijf	1880	kop-rompboerderij	het lage land	nee	
362	Rijksstraatweg-NH38/NH38a	Rijksstraatweg	38			9804TD	Noordhorn	Gemengd bedrijf	1880	dwarshuisboerderij	het lage land	nee	
363	Rijksstraatweg-NH40/NH40a	Rijksstraatweg	40			9804TD	Noordhorn	Melkveebedrijf	1938	stelpboerderij	het lage land	nee	
364	Rijksstraatweg-NH42/NH42a	Rijksstraatweg	42			9804TD	Noordhorn	Melkveebedrijf	1889	kop-hals-romp	het lage land	nee	
365	Rijksstraatweg-NH43	Rijksstraatweg	43			9804TD	Noordhorn	Akkerbouwbedrijf	1884	dwarshuisboerderij	dijkenlandschap	nee	

1	WOZ nr	STRAAT	Nr	L	Lok	PC	Plaats	Omb. Soort	Bwj	Opmerkingen			
366	Rijksstraatweg-NH45	Rijksstraatweg	45			9804TD	Noordhorn	Vrijstaande woning	1920	woonhuis	dijkenlandschap	nee	
367	Rijksstraatweg-Z2	Rijksstraatweg	2		boerderij	9801AM	Zuidhorn	Overige agrarische objecten		Be	kop-rompboerderij	wierdenlandschap	nee
368	Rijksstraatweg-Z2a	Rijksstraatweg	2			9801AM	Zuidhorn	Vrijstaande woning	1950	Be	woonhuis	wierdenlandschap	nee
369	Rikkerdaweg-31	Rikkerdaweg	31			9884TA	Niehove	Akkerbouwbedrijf	1880		dwarshuisboerderij	wierdenlandschap	ja
370	Rikkerdaweg-38	Rikkerdaweg	38			9884PB	Niehove	Bedrijven	1950		woonhuis	wierdenlandschap	nee
371	Rikkerdaweg-40	Rikkerdaweg	40			9884PB	Niehove	Melkveebedrijf	1880		dwarshuisboerderij	wierdenlandschap	nee
372	Roodehaansterweg-3	Roodehaansterweg	3			9886PJ	Saaksum	Melkveebedrijf	1909		kop-rompboerderij	wierdenlandschap	nee
373	Roodehaansterweg-8	Roodehaansterweg	8			9886PJ	Saaksum	Vrijstaande woning	1955		woonhuis	wierdenlandschap	nee
374	Roodehaansterweg-10	Roodehaansterweg	10			9886PJ	Saaksum	Melkveebedrijf	1927		villaboerderij	wierdenlandschap	nee
375	Selwerd-1	Selwerd	1			9883RE	Oldehove	Vrijstaande woonboerderij	1900		dwarshuisboerderij	wierdenlandschap	nee
376	Selwerd-3 / 3a	Selwerd	3			9883RE	Oldehove	Gemengd bedrijf	1932		stelpboerderij	wierdenlandschap	nee
377	Selwerd-4 / 4a	Selwerd	4			9883RE	Oldehove	intensieve veehouderij pluimve	1900		dwarshuisboerderij	wierdenlandschap	nee
378	Selwerd-5	Selwerd	5			9883RE	Oldehove	Melkveebedrijf	1928		Oldambtster boerde	wierdenlandschap	nee
379	Sietse Veldstraweg-1	Sietse Veldstraweg	1			9833TA	Den Ham	Gemengd bedrijf	1870		dwarshuisboerderij	wierdenlandschap	nee
380	Sietse Veldstraweg-1t	Sietse Veldstraweg	1	t		9833TA	Den Ham	Trafo	1933		trafo	wierdenlandschap	nee
381	Sietse Veldstraweg-2	Sietse Veldstraweg	2			9833TB	Den Ham	Vrijstaande woonboerderij	1930		kop-rompboerderij	wierdenlandschap	nee
382	Sietse Veldstraweg-3	Sietse Veldstraweg	3			9833TA	Den Ham	Vrijstaande woning	1900		dwarshuis	wierdenlandschap	nee
383	Sietse Veldstraweg-4	Sietse Veldstraweg	4			9833TB	Den Ham	Vrijstaande woning	1930		villa	wierdenlandschap	nee
384	Sietse Veldstraweg-5	Sietse Veldstraweg	5			9833TA	Den Ham	Vrijstaande woning	1900		dwarshuis	wierdenlandschap	nee
385	Sietse Veldstraweg-6	Sietse Veldstraweg	6			9833TB	Den Ham	Melkveebedrijf	1850		kop-hals-romp	wierdenlandschap	nee
386	Sietse Veldstraweg-7	Sietse Veldstraweg	7			9833TA	Den Ham	Vrijstaande woning	1900		woonhuis	wierdenlandschap	nee
387	Sietse Veldstraweg-8	Sietse Veldstraweg	8			9833TB	Den Ham	Melkveebedrijf	1870	Be	kop-rompboerderij	wierdenlandschap	nee
388	Sietse Veldstraweg-11	Sietse Veldstraweg	11			9833TA	Den Ham	Vrijstaande woning	1880		krimpentype	wierdenlandschap	ja
389	Sietse Veldstraweg-25 / 25a	Sietse Veldstraweg	25		dierenvee	9833TA	Den Ham	Hotel/motel			borg	wierdenlandschap	rm
390	Sietse Veldstraweg-33	Sietse Veldstraweg	33			9833TA	Den Ham	Melkveebedrijf	1900		voorhuis	wierdenlandschap	nee
391	Spanjaardsdijk-N2	Spanjaardsdijk Noord	2			9833TJ	Den Ham	Vrijstaande woning	1913	Lee	krimpentype	wierdenlandschap	nee
392	Spanjaardsdijk-N4	Spanjaardsdijk Noord	4			9833TJ	Den Ham	Vrijstaande woonboerderij	1920		kop-rompboerderij	wierdenlandschap	nee
393	Spanjaardsdijk-N6	Spanjaardsdijk Noord	6			9833TJ	Den Ham	Melkveebedrijf	1959		kop-hals-rompboerd	wierdenlandschap	nee
394	Spanjaardsdijk-N8	Spanjaardsdijk Noord	8			9833TJ	Den Ham	Melkveebedrijf	1919		Oldambtster boerde	wierdenlandschap	nee
395	Spanjaardsdijk-N10	Spanjaardsdijk Noord	10			9833TJ	Den Ham	Melkveebedrijf	1936		Oldambtster boerde	wierdenlandschap	nee
396	Spanjaardsdijk-Z1	Spanjaardsdijk Zuid	1			9831TE	Aduard	Vrijstaande woning	1950		woonhuis	wierdenlandschap	nee
397	Spanjaardsdijk-Z2 / Z2a	Spanjaardsdijk Zuid	2			9831TE	Aduard	Vrijstaande woonboerderij	1700		kop-rompboerderij	wierdenlandschap	nee
398	Spanjaardsdijk-Z4	Spanjaardsdijk Zuid	4			9831TE	Aduard	Melkveebedrijf	1935		Oldambtster boerde	wierdenlandschap	nee
399	Spanjaardsdijk-Z5a	Spanjaardsdijk Zuid	5	a		9831TE	Aduard	Vrijstaande bedrijfswoning	1955		woonhuis	wierdenlandschap	nee
400	Spanjaardsdijk-Z9	Spanjaardsdijk Zuid	9			9831TE	Aduard	Vrijstaande woning	1920		dwarshuis	wierdenlandschap	nee
401	Spanjaardsdijk-Z11	Spanjaardsdijk Zuid	11			9831TE	Aduard	Melkveebedrijf	1953		boerderij	wierdenlandschap	nee
402	Stadsweg-1 / 1a	Stadsweg	1			9885PA	Lauwerzijl	Vrijstaande woonboerderij	1840		Oldambtster boerde	dijkenlandschap	ja
403	Stadsweg-3	Stadsweg	3			9885PA	Lauwerzijl	Akkerbouwbedrijf	1891		Oldambtster boerde	dijkenlandschap	gm
404	Stadsweg-70	Stadsweg	70			9885PC	Lauwerzijl	Gemengd bedrijf	1880		stelpboerderij	dijkenlandschap	gm
405	Stadsweg-72	Stadsweg	72			9885TB	Lauwerzijl	Vrijstaande woonboerderij	1956		stelpboerderij	dijkenlandschap	ja
406	Stadsweg-74	Stadsweg	74			9885TB	Lauwerzijl	Vrijstaande woonboerderij	1870		stelpboerderij	dijkenlandschap	ja
407	Stadsweg-76	Stadsweg	76			9885TB	Lauwerzijl	Akkerbouwbedrijf	1870		stelpboerderij	dijkenlandschap	ja
408	Stadsweg-78	Stadsweg	78			9885TB	Lauwerzijl	Akkerbouwbedrijf	1880		stelpboerderij	dijkenlandschap	ja
409	Starkenborghkan-NN51	van Starkenborghkan Nz	51			9804TA	Noordnorn	Melkveebedrijf	1650	Bou	boerderij	het lage land	nee
410	Stationsweg-V24	Stationsweg	24			9845AJ	Visvliet	Vrijstaande woning	1920		woonhuis	dijkenlandschap	nee
411	Stationsweg-V26	Stationsweg	26			9845AJ	Visvliet	Akkerbouwbedrijf	1911		Oldambtster boerde	dijkenlandschap	nee
412	Stationsweg-V37	Stationsweg	37			9845AH	Visvliet	Vrijstaande woonboerderij	1900		boerderij	dijkenlandschap	nee
413	Teenstraweg-3	Teenstraweg	3			9885TA	Lauwerzijl	Vrijstaande woning	1925		woonhuis	dijkenlandschap	nee
414	Teenstraweg-5	Teenstraweg	5			9885TA	Lauwerzijl	Akkerbouwbedrijf	1870		dwarshuisboerderij	dijkenlandschap	ja
415	Teenstraweg-6	Teenstraweg	6			9885TA	Lauwerzijl		1927		boerderij	dijkenlandschap	nee
416	Teenstraweg-7	Teenstraweg	7			9885TA	Lauwerzijl	Akkerbouwbedrijf	1795	Be	dwarshuisboerderij	dijkenlandschap	rm
417	Teenstraweg-9 / 9a / 9b	Teenstraweg	9			9885TA	Lauwerzijl	Vrijstaande woonboerderij	1803		dwarshuisboerderij	dijkenlandschap	rm

Bijlage 5: totaaloverzicht bebouwing voor 1960 buitengebied Zuidhorn

1	WOZ nr	STRAAT	Nr	L	Lok	PC	Plaats	Omb. Soort	Bwj	Opmerkingen		
418	Teenstraweg-10 / 10a	Teenstraweg	10			9885TA	Lauwerzijl	Vrijstaande woning	1835	dwarshuis	dijkenlandschap	nee
419	Teenstraweg-14	Teenstraweg	14			9885TA	Lauwerzijl	Akkerbouwbedrijf	1890	?boerderij	dijkenlandschap	ja
420	Teenstraweg-15 / 15a	Teenstraweg	15			9885TA	Lauwerzijl	Vrijstaande woning	1900	woonhuis	dijkenlandschap	nee
421	Teenstraweg-18 / 18a	Teenstraweg	18			9885TA	Lauwerzijl	Akkerbouwbedrijf	1850	dwarshuisboerderij	dijkenlandschap	nee
422	Teenstraweg-20 / 20a	Teenstraweg	20			9885TA	Lauwerzijl	Akkerbouwbedrijf	1953	villaboerderij	dijkenlandschap	nee
423	Tilstok-1	Tilstok	1			9884PE	Niehove	Vrijstaande woonboerderij	1850	woonhuis	wierdenlandschap	nee
424	Tilstok-2	Tilstok	2			9884PE	Niehove	Vrijstaande woning	1900	woonhuis	wierdenlandschap	nee
425	Tilstok-3	Tilstok	3			9884PE	Niehove	Vrijstaande woonboerderij	1850	woonhuis	wierdenlandschap	nee
426	Waardweg-1 / 1a	Waardweg	1			9843TK	Grijpskerk	Melkveebedrijf	1910	villaboerderij	dijkenlandschap	nee
427	Waardweg-5	Waardweg	5			9843TK	Grijpskerk	Vrijstaande woonboerderij	1890	kop-hals-rompboerd	dijkenlandschap	nee
428	Waardweg-5a	Waardweg	5		agrarisch	9843TK	Grijpskerk	Overige agrarische objecten		kop-hals-rompboerd	dijkenlandschap	nee
429	Waardweg-8	Waardweg	8			9843TK	Grijpskerk	Melkveebedrijf	1892	dwarshuisboerderij	dijkenlandschap	nee
430	Waardweg-9	Waardweg	9			9843TK	Grijpskerk	Gemengd bedrijf	1891	dwarshuisboerderij	dijkenlandschap	nee
431	Waardweg-10	Waardweg	10			9843TK	Grijpskerk	2^1 kap woonboerderij	1876	dwarshuisboerderij	dijkenlandschap	nee
432	Waardweg-10a	Waardweg	10	a		9843TK	Grijpskerk	2^1 kap woonboerderij	1871	dwarshuisboerderij	dijkenlandschap	nee
433	Waardweg-12	Waardweg	12			9843TK	Grijpskerk	Vrijstaande woning	1925	krimpentype	dijkenlandschap	nee
434	Weersterweg-1	Weersterweg	1			9832TE	Den Horn	Vrijstaande woning	1925	woonhuis	het lage land	nee
435	Weersterweg-2	Weersterweg	2			9832TE	Den Horn	Melkveebedrijf	1929	Oldambtster boerde	wierdenlandschap	nee
436	Weersterweg-4	Weersterweg	4			9832TE	Den Horn	Vrijstaande woning	1900	krimpentype	wierdenlandschap	nee
437	Weersterweg-8 / 8a	Weersterweg	8			9832TE	Den Horn	Vrijstaande woning	1830	krimpentype	wierdenlandschap	nee
438	Weersterweg-10	Weersterweg	10			9832TE	Den Horn	Vrijstaande woning	1900	woonhuis	wierdenlandschap	nee
439	Weersterweg-12	Weersterweg	12			9832TE	Den Horn	Vrijstaande woning	1910	krimpentype	wierdenlandschap	nee
440	Weersterweg-14 / 14a	Weersterweg	14			9832TE	Den Horn	Melkveebedrijf	1859	dwarshuisboerderij	wierdenlandschap	rm
441	Weersterweg-16	Weersterweg	16			9832TE	Den Horn	Melkveebedrijf	1886	dwarshuisboerderij	wierdenlandschap	ja
442	Weersterweg-18	Weersterweg	18			9832TE	Den Horn	Vrijstaande woonboerderij	1920	voorhuis	wierdenlandschap	nee
443	Weersterweg-20	Weersterweg	20			9832TE	Den Horn	Vrijstaande woonboerderij	1618	boerderij	wierdenlandschap	rm
444	Weersterweg-22	Weersterweg	22			9832TE	Den Horn	Vrijstaande woonboerderij	1880	Oldambtster boerde	wierdenlandschap	ja
445	Weersterweg-24	Weersterweg	24			9832TE	Den Horn	Vrijstaande woning	1930	krimpentype	wierdenlandschap	nee
446	Weersterweg-30 / 30a	Weersterweg	30			9832TE	Den Horn	Melkveebedrijf	1959	schuren	wierdenlandschap	nee
447	Westerdijk-4	Westerdijk	4			9832TB	Den Horn	Vrijstaande woning	1900	krimpentype	het lage land	nee
448	Westerdijk-6	Westerdijk	6			9832TB	Den Horn	Vrijstaande woning	1927	krimpentype	het lage land	nee
449	Westerdijk-8	Westerdijk	8			9832TB	Den Horn	Vrijstaande woning	1936	krimpentype	het lage land	nee
450	Westerhornerweg-1 / 1a	Westerhornerweg	1			9843TM	Grijpskerk	Vrijstaande woning	1915	woonhuis	dijkenlandschap	nee
451	Westerhornerweg-2 / 2a / 2b	Westerhornerweg	2			9843TN	Grijpskerk	Melkveebedrijf	1988	Bou kop-rompboerderij	het lage land	nee
452	Westerhornerweg-3	Westerhornerweg	3			9843TM	Grijpskerk	Vrijstaande woning	1900	krimpentype	dijkenlandschap	nee
453	Westerhornerweg-4	Westerhornerweg	4			9843TN	Grijpskerk	Vrijstaande woning	1925	krimpentype	het lage land	nee
454	Westerhornerweg-5	Westerhornerweg	5			9843TM	Grijpskerk	Vrijstaande woning	1982	Oldambtster boerde	dijkenlandschap	nee
455	Westerhornerweg-6 / 6a / 6b	Westerhornerweg	6			9843TN	Grijpskerk	Vrijstaande woonboerderij	1595	kop-hals-rompboerd	het lage land	rm
456	Westerhornerweg-9	Westerhornerweg	9			9843TM	Grijpskerk	Vrijstaande woonboerderij	1905	Oldambtster boerde	dijkenlandschap	ja
457	Westerhornerweg-10	Westerhornerweg	10			9843TN	Grijpskerk	Vrijstaande woonboerderij	1890	kop-rompboerderij	het lage land	nee
458	Westerhornerweg-13	Westerhornerweg	13			9843TM	Grijpskerk	Vrijstaande woning	1892	krimpentype	dijkenlandschap	nee
459	Westerhornerweg-16	Westerhornerweg	16			9843TN	Grijpskerk	Vrijstaande woning	1925	woonhuis	het lage land	nee
460	Westerhornerweg-17	Westerhornerweg	17			9843TM	Grijpskerk	Vrijstaande woning	1910	krimpentype	dijkenlandschap	nee
461	Westerhornerweg-18	Westerhornerweg	18			9843TN	Grijpskerk	Melkveebedrijf	1870	kop-hals-rompboerd	het lage land	ja
462	Westerhornerweg-26 / 26a	Westerhornerweg	26			9843TN	Grijpskerk	Melkveebedrijf	1910	dwarshuisboerderij	het lage land	nee
463	Westerhornerweg-28	Westerhornerweg	28			9843TN	Grijpskerk	Vrijstaande woning	1895	Bou woonhuis	het lage land	nee
464	Westerhornerweg-30	Westerhornerweg	30			9843TN	Grijpskerk	Vrijstaande woning	1890	woonhuis	het lage land	nee
465	Wester Waarddijk-7 / 7a	Wester-Waarddijk	7			9844TB	Pieterzijl	Gemengd bedrijf	2009	Bou boerderij	dijkenlandschap	nee
466	Wester Waarddijk-8 / 8a	Wester-Waarddijk	8			9844TB	Pieterzijl	Vrijstaande woning	1904	woonhuis	dijkenlandschap	nee
467	Wester Waarddijk-9	Wester-Waarddijk	9			9844TB	Pieterzijl	Akkerbouwbedrijf	1930	villaboerderij	dijkenlandschap	ja
468	Wester Waarddijk-10	Wester-Waarddijk	10			9844TB	Pieterzijl	Vrijstaande woning	1900		dijkenlandschap	nee
469	Wester Waarddijk-11 / 11a	Wester-Waarddijk	11			9844TB	Pieterziil	Vrijstaande woning	1830	voorhuis	dijkenlandschap	nee

Bijlage 5: totaaloverzicht bebouwing voor 1960 buitengebied Zuidhorn

1	WOZ nr	STRAAT	Nr	L	Lok	PC	Plaats	Omb. Soort	Bwj	Opmerkingen		
470	Wester Waarddijk-12	Wester-Waarddijk	12			9844TB	Pieterzijl	Akkerbouwbedrijf	1870	kop-rompboerderij	dijkenlandschap	nee
471	Wester Waarddijk-13	Wester-Waarddijk	13			9844TB	Pieterzijl	Vrijstaande woning	1830	woonhuis	dijkenlandschap	nee
472	Wester Waarddijk-14/14a/14b	Wester-Waarddijk	14			9844TB	Pieterzijl	Vrijstaande woonboerderij	1650	kop-hals-rompboerd	dijkenlandschap	nee
473	Wester Waarddijk-15	Wester-Waarddijk	15			9844TB	Pieterzijl	Vrijstaande woning	1830	woonhuis	dijkenlandschap	nee
474	Wester Waarddijk-16	Wester-Waarddijk	16			9844TB	Pieterzijl	Vrijstaande woning	1830	woonhuis	dijkenlandschap	nee
475	Wester Waarddijk-17	Wester-Waarddijk	17			9844TB	Pieterzijl	Vrijstaande woning	1850	woonhuis	dijkenlandschap	nee
476	Wester Waarddijk-19	Wester-Waarddijk	19			9844TB	Pieterzijl	Vrijstaande woning	1923	woonhuis	dijkenlandschap	nee
477	Wester Waarddijk-22	Wester-Waarddijk	22			9844TB	Pieterzijl	Vrijstaande woning	1896	dwarshuis	dijkenlandschap	nee
478	Zijldiepweg-5 / 5a	Zijldiepweg	5			9844TD	Pieterzijl	Melkveebedrijf	1916	villaboerderij	dijkenlandschap	nee
479	Zijlvesterweg-10 / 10a	Zijlvesterweg	10	a		9831TL	Aduard	Melkveebedrijf	1950	kop-rompboerderij	wierdenlandschap	nee
480	Zuiderweg-1 / 1a	Zuiderweg	1			9801TD	Zuidhorn	Melkveebedrijf	1894	dwarshuisboerderij	het lage land	nee
481	Zuiderweg-2 / 2a / 2b	Zuiderweg	2			9801TD	Zuidhorn	Vrijstaande woonboerderij	1850	kop-hals-romp	wierdenlandschap	nee
482	Zuiderweg-3	Zuiderweg	3			9801TD	Zuidhorn	Vrijstaande woonboerderij	1930	kop-rompboerderij	het lage land	nee
483	Zuiderweg-5	Zuiderweg	5			9801TD	Zuidhorn	Melkveebedrijf	1932	villaboerderij	het lage land	nee
484	Zuiderweg-6 / 6a	Zuiderweg	6			9801TD	Zuidhorn	Melkveebedrijf	1792	kop-hals-rompboerd	wierdenlandschap	nee
485	Zuiderweg-10	Zuiderweg	10			9801TD	Zuidhorn	Gemengd bedrijf	1870	kop-hals-rompboerd	wierdenlandschap	nee
486	Zuiderweg-11 / 11a	Zuiderweg	11			9801TD	Zuidhorn	Vrijstaande woonboerderij	1948	boerderij	het lage land	nee
487	Zuiderweg-12	Zuiderweg	12			9801TD	Zuidhorn	Landgoed	1800	kop-hals-rompboerd	wierdenlandschap	rm
488	Zuiderweg-15	Zuiderweg	15			9801TD	Zuidhorn	intensieve veehouderij rundere	1800	Oldambtster boerde	het lage land	nee
489	Zuiderweg-17	Zuiderweg	17			9801TD	Zuidhorn	Melkveebedrijf	1922	kop-rompboerderij	het lage land	nee

Aan deze productie werkten mee

Roland Bleijenberg - gemeente Zuidhorn
Pieter Willem de Boer - gemeente Zuidhorn
Jan Gramsbergen - gemeente Zuidhorn
Marjolein van Schoonhoven - gemeente Zuidhorn
Bouber Schuil - gemeente Zuidhorn

Mannes Dorman - Libau
Peter Goudswaard - Libau
Martha de Jong - Libau
Herman Waterbolk - Libau
Tim Willems-Kruize - Libau (projectleider)

Onderwerp	: Inventarisatie karakteristieke objecten buitengebied Zuidhorn
Publicatie	: 18 maart 2016
Omslag	: uitvergroet detail dwarshuisboerderij door P.W. Havik

Opdrachtgever	: Gemeente Zuidhorn
Bezoekadres	: Hooiweg 9
Postcode	: 9800 AA Zuidhorn

